

FHS Sjøkrigsskolen

Bacheloroppgave

Militær student: En komparativ studie av vilkår for kadetter ved
Forsvaret Høgskole

Hvilke direkte kostnader og inntekter knyttes til forvaltningen av (1) kadetter på vernepliktsvilkår, sammenlignet med (2) kadetter på ansattvilkår, under utdanning ved Sjøkrigsskolen?

Hvordan ser dette kostnadsforholdet ut, i lys av innsparingskravet på 199 millioner NOK tilknyttet kompensasjonsendringen i URE?

av

Jakob Raaum Egner & Nikolai André Valvik

Levert som en del av kravet til graden:
BACHELOR I MILITÆRE STUDIER MED FORDYPNING I
LEDELSE OG LOGISTIKK

Antall ord: 14 671

Innlevert: Juni 2022

Godkjent for offentlig publisering

Publiseringsavtale

En avtale om elektronisk publisering av bachelor/prosjektoppgave

Kadetten(ene) har opphavsrett til oppgaven, inkludert rettighetene til å publisere den.

Alle oppgaver som oppfyller kravene til publisering, vil bli registrert og publisert i Bibsys Brage når kadetten(ene) har godkjent publisering.

Oppgaver som er graderte eller begrenset av en inngått avtale vil ikke bli publisert.

Jeg (Vi) gir herved Sjøkrigsskolen rett til å gjøre denne oppgaven tilgjengelig elektronisk, gratis og uten kostnader	☒ Ja	☐ Nei
Finnes det en avtale om forsinket eller kun intern publisering? (Utfyllende opplysninger må fylles ut)	☐ Ja	☒ Nei
Hvis ja: kan oppgaven publiseres elektronisk når embargoperioden utløper?	☐ Ja	☐ Nei

Plagiaterklæring

Jeg (Vi) erklærer herved at oppgaven er mitt eget arbeid og med bruk av riktig kildehenvisning. Jeg (Vi) har ikke nyttet annen hjelp enn det som er beskrevet i oppgaven.

Jeg (Vi) er klar over at brudd på dette vil føre til avvisning av oppgaven.

Dato: 03 – 06 – 2022

Nikolai André Valvik
Kadett navn

Jakob Raaum Egner
Kadett navn

Forord

Denne Bacheloroppgaven markerer den avsluttende innleveringen innenfor graden *Bachelor i militære studier med fordypning i ledelse – Militær Logistikk* ved Forsvarets Høgskole, Sjøkrigsskolen. Prosessen for å utvikle oppgaven har pågått 14 år av vårparten av 2022.

Ønsket og håpet med denne oppgaven er å bidra inn i debatten og derfor også prosessen for å produsere de beste offiserene og spesialistene til tjeneste for Norge.

Vi ønsker å rette en takk til alle bidragsytere! God støtte og veiledning har vært essensielt for å utvikle, finpusse og produsere det endelige resultatet.

Vi retter også en ekstra takk til alle intervjuobjekter, Tor Inge Vikane og spesielt Olav Hagtvedt for uvurderlig og humoristisk støtte i arbeidet. Avslutningsvis ønsker vi å berømme emneansvarlig Lasse Elvemo og komme med følgende formaning til hele Forsvaret:

Fortsett arbeidet for å levere militære ledere i verdensklasse – klar til strid i kveld – med det vi har.

Bergen, Sjøkrigsskolen, 03-06-2022

Nikolai Valvik

Jakob Egren

Sammendrag

Utdanningsreformen (URE) i Forsvaret fra 2018 hadde, som én del av hensikten, et mål om å frigjøre midler internt i organisasjonen. Et tiltak for å gjøre dette var å harmonisere kompensasjon til kadetter og som en konsekvens endre forvaltningsvilkåret for elever ved krigsskolene. Den 23. mars 2022 leverte fagorganisasjonen BFO et forslag til utenriks- og forsvarskomiteen om å reversere denne vilkårsendringen. Denne oppgaven ønsker å se på kostnadene som kan knyttes direkte til de respektive vilkårene. Dette i den hensikt å sammenligne de to alternativene fra et helhetlig kostnadsperspektiv.

Navnet på studien ble derfor: *Militær student: En komparativ studie av vilkår for kadetter ved Forsvaret Høgskole.*

Oppgaven avgrenses til å se på direkte kostnader og inntekter knyttet til vilkår. Metodene for innhenting av data baseres seg i semistrukturerte personintervjuer, dokumentgjennomgang og gjennomgang av regnskap. Det anvendes kvalitativ metode, men vi forsøker så langt det lar seg gjøre å hente ut kvantitative tall.

Analysen av data omfatter å fremstille, validere og drøfte tallgrunnlag. Dette gjøres ved å triangulere funn fra innsamlingsmetodene og drøfte disse opp imot hverandre. Dette ses også i lys av teori om kostnader og kost/nytte-analyser fra *Busch, Johnsen og Vanebos Økonomistyring i det offentlige*. Analysen kategoriserer videre i to perspektiver: 1. Kostnader for Forsvaret og 2. Inntekter for staten.

Av utregningene ser vi et tydelig skille under perspektiv nummer en. Kostnadene for Forsvaret ved å ha kadetter på vernepliktsvilkår fremstår betraktelig rimeligere enn å ha kadetter på ansatt-vilkår. Med en differanse på nesten 300 000 NOK per kadett per år.

Perspektiv nummer to nyanserer derimot dette resultatet igjennom å se på skatter og avgifter staten taper i inntekt, som et resultat av at kadettene på vernepliktsvilkår ikke er under kategorien ansatte. Dette utgjør nærmere 170 000 NOK per kadett, ca 40 millioner NOK for hele Sjøkrigsskolen og ca 103 millioner NOK for alle krigsskolene per år.

Dersom vi ser staten som en helhet viser beregningene i oppgaven at Forsvaret gevinstrealiserer for ca 177,5 millioner kroner i året med gjeldende vilkårsforvaltning. Dette gevinstrealiseringskravet må derimot veies opp imot de 103 millioner kronene staten ikke mottar i inntekt samme år.

Uavhengig av perspektiv vil kadetter på vernepliktsvilkår fortsatt fremstå rimeligere enn kadetter på ansattvilkår, men perspektiv nummer to kan peke på at innsparingen er betraktelig mindre enn forespeilet i UREs gevinstrealiseringsplan for harmonisert kompensasjon til kadettene.

Innholdsfortegnelse

Forord	ii
Figurer	1
Tabeller	2
Forkortelser	3
1 Innledning	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Problemstilling	6
1.3 Avgrensninger	6
1.4 Struktur	7
2 Teori	9
2.1 Kostnadsteori	9
2.2 Nytte-/kostnadsanalyser	9
2.2.1 Definerings av prosjektet	10
2.2.2 Kartlegging av effekter.....	10
2.2.3 Måling og kvantifisering av effekter	11
2.2.4 Nåverdiberegninger	11
2.2.5 Rangering av prosjekter.....	12
2.3 Gjennomgang av «Prosjekt ny høgskole».....	12
2.4 Vilkår.....	14
2.4.1 Kadetter på vernepliktsvilkår	14
2.4.2 Kadetter på ansattvilkår	14
3 Forskningsdesign	16
3.1 Fase 1 - Utvikling av problemstilling.....	16
3.1.1 Enheter, variabler, verdier og kontekst.....	17
3.1.2 Induktiv vs. deduktiv tilnærming	17
3.2 Fase 2 - Valg av undersøkelsesdesign	18
3.2.1 Intensivt vs. ekstensivt.....	18
3.2.2 Teoretisk eller statistisk generalisering	18
3.3 Fase 3 – Valg av metode	19
3.3.1 Kvalitativ vs. kvantitativ	19
3.4 Fase 4 - Datainnsamling	19
3.4.1 Sammenligningsgrunnlag	20
3.5 Fase 5 - Respondenter	21
3.6 Fase 6 - Hvordan analysere dataen?	22

3.7	Fase 7 - Hvor gode er konklusjonene vi har trukket?.....	25
3.7.1	Intern gyldighet	25
3.7.2	Ekstern gyldighet.....	26
3.7.3	Pålitelighet.....	27
3.8	Fase 8 - Tolkning av resultater	28
4	Drøfting og resultater	30
4.1	Definering av prosjektet	30
4.1.1	Mulig kostnadsutvikling.....	31
4.2	Kartlegging, måling og kvantifisering av effekter	33
4.2.1	Antall kadetter	33
4.2.2	Kostnadsgrunnlag	33
4.2.3	Kadetter på vernepliktsvilkår	34
4.2.4	Kadetter på ansattvilkår	39
4.2.5	Inntekter til Staten	43
4.3	Rangering av prosjekter.....	46
4.3.1	Perspektiver og allokering	46
4.3.2	Avsluttende kommentarer til rangeringen	52
5	Konklusjon	55
6	Forslag til videre forskning:	57
6.1	Kvalitet i utdanningen.	57
6.2	Innsparingsområdene.....	57
	Sluttnoter	58
	Referanseliste	59
	Respondenter.....	65
	Vedlegg.....	66

Figurer

Figur 1 – URE: Organisering, roller og ansvar.....	13
Figur 2 – URE: Tidslinje.....	13
Figur 3 – Faser i undersøkelsesprosessen for kvalitativ metode.....	16
Figur 4 – Innsamlingsmetoder.....	21
Figur 5 – Innsamling og kategorisering	24
Figur 6 – Den hermeneutiske spiral.....	24

Tabeller

Tabell 1 – Enheter, variabler og verdier i oppgaven.....	17
Tabell 2 – Kostnadsdrivere for Forsvaret	31
Tabell 3 – Kadettsats.....	34
Tabell 4 – Kostnadsdriverne for kadetter på vernepliktsvilkår.....	39
Tabell 5 – Kostnadsdrivere for kadetter på ansattvilkår	43
Tabell 6 – Inntekter til staten for kadetter på ansattvilkår.....	45
Tabell 7 – Sammenligningskalkyle Ansatt/Kadett	46
Tabell 8 – Differanse 1: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene (1 kadett).....	47
Tabell 9 – Differanse 1.1: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene (SKSK).....	47
Tabell 10 – Differanse 1.2: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene (Krigsskolene).....	48
Tabell 11 – Sum 1.5: Kostnad for Forsvaret: Perspektiv 2 (1 kadett).....	49
Tabell 12 – Differanse 2: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene inkl. inntekter til staten (1kadett).....	51
Tabell 13 – Differanse 2.1: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene inkl. inntekter til staten (SKSK).....	51
Tabell 14 – Differanse 2.2: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene inkl. inntekter til staten (Krigsskolene).....	52

Forkortelser og begrepsavklaring

ATO – Arbeidstakerorganisasjon

BRA – Budsjett- og resultatansvarlig

BSOFPU – Bestemmelse for seleksjon, opptak og forvaltning av personell under utdanning

DFØ – Direktoratet for økonomistyring

DIF – Driftsenhet i Forsvaret

FD – Forsvarsdepartementet

FFI – Forsvarets forskningsinstitutt

FMR – Fagmilitært råd

FPVS – Forsvaret Personell- og vernepliktsenter

FR – Fredsregulativet

FSJ – Forsvarssjefen

GOU – Grunnleggende offisersutdanning

HOS – Haakonsværn orlogsstasjon

HTA – Hovedtariffavtalen

Kadett – Militære studenter på FHS sine tre krigsskoler

Militær student – Elever på bachelorutdanning ved FHS sine fem skoler.

OMT – Ny ordning for militært tilsatte

SKSK – Sjøkrigsskolen

SPK – Statens Pensjonskasse

TVF – Tjenestereglementet for velferdstjenesten i Forsvaret Gr. 57.

URE – Utdanningsreformen i Forsvaret 2018

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

I 2013 ble det varslet om behov for endring av utdanningssystemet i Forsvaret. Dette for å imøtekomme endrede forutsetninger i organisasjonen som en følge av OMT og et forsvar i utvikling (FD, 2013, s. 60). Det var derimot ikke før i FSJ FMR i 2015, *Et forsvar i endring*, at det ble forespeilet flere konkrete tiltak som kunne settes i gang. FSJ mente videre at eventuelle endringer i utdanningssystemet skulle ventes med til etter at man hadde høstet erfaringer fra OMT, i 2020 (FSJ, 2015, s. 28-29).

Den 1. februar 2017 ble derimot iverksettelsesbrevet for langtidsplanen (LTP) *Kampkraft og bærekraft* sendt. Dette iverksettelsesbrevet inneholdt oppdraget om å iverksette URE, på tross av FSJs anbefaling (FD, 2017b, s. 47). I vedlegg 1 av *Kampkraft og Bærekraft* skrev daværende forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen følgende: «Jeg er bekymret for at manglende konsekvensvurderinger kan bidra til et vel optimistisk innsparingspotensial innen utdanning» (FD, 2016).

Gjentatte ganger i langtidsplanen blir det også nevnt at «dagens utdanningssystem [i Forsvaret] fremstår som fragmentert, kostbart, med komplekse styringslinjer og ofte små og sårbare fagmiljøer» (FD, 2016, 2017b). Disse formuleringene baserer seg trolig i McKinsey-rapporten, som trekker frem tre forhold som begrenser sektorens evne til å ta maksimal effekt ut av ressursbruken; fragmentert utdanningsstruktur, generøse kompensasjonsordninger og lang varighet på utdannelsen (McKinsey & Company, 2015, s. 72-74).

Som et resultat av iverksettelsesbrevet ble det i Forsvaret dannet en prosjektgruppe som skulle utrede en utdanningsreform. I mandatet fra FD fremkom det blant annet, trolig basert på McKinsey-rapportens formuleringer om «generøse kompensasjonsordninger» (McKinsey & Company, 2015, s. 72-74), at alle bachelorstudenter skulle lønnes likt under studiet, og etter modell fra Forsvaret Ingeniørhøgskole (FD, 2017, s. 5). Prosjektgruppen, som het *prosjekt ny høgskole*, la mot slutten av utredningen frem et forslag til ny personellordning for bachelorstudentene hvor kadettene skulle kompenseres etter grunnbeløpet i folketrygden (1G), men uten krav på stønader, velferds-, lege- eller tannlegetjenester (Henriksen, 2017, s. 3).

I prosjektets gevinstrealiseringsplan var det forespeilet en gevinstrealisering på 199 millioner NOK tilknyttet harmonisert kompensasjon til kadettene. Samtidig er det kartlagt en risiko knyttet til mangel på juridisk dekning ifm. innføring av den nye kompensasjonsordningen (Dedi-

chen, 2017). Til tross for dette ble det i FSJs gjennomføringsplan for Utdanningsreformen derimot klart; kadettene blir kompensert etter 1G-beløpet (FST, 2017). I denne gjennomføringsplanen var det derimot ikke tydelig hvilket tilsetningsforhold bachelorstudentene skulle ha, eller hvilken personellkategori de skulle forvaltes etter (FST, 2017). Når de første militære studentene startet på den nye utdanningsmodellen ved Forsvarets Høgskole i 2018, ble denne usikkerheten videreført inn i hverdagen.

Per dags dato er forvaltningsforholdet til en viss grad avklart. Bachelorstudentene i Forsvaret er definert som «ikke ansatt under utdanning» og forvaltes etter tilnærmet vernepliktsvilkår (FST, 2018a, s. 16). Det kan dermed virke som at valg av godtgjørelsen, og den juridiske dekningen denne krever, ble styrende for resten av vilkårene. Usikkerheten er imidlertid stadig til stede, noe som gjenspeiles i flere dokumenter på Forsvarets DocuLive under søkeordet «kadett» fra 2018 til 2022 samt offentlige innlegg fra blant annet leder FHS Studentrådet Kjartan Love Ree. Usikkerheten er også anerkjent fra offisielle hold via statssekretær i Forsvarsdepartementet Bent-Joacim Bentzens svar til Kjartan Love Rees innlegg i Forsvarets Forum fra mars 2022 (Forsvarsdepartementet, 2022; Ree, 2022).

Den 23. mars 2022 fremmet arbeidstakerorganisasjonen BFO en anbefaling til utenriks- og forsvarskomiteen om å reversere vilkårsendringene gjort i URE for kadetter ved krigsskolene. Dette på bakgrunn av en bekymring rundt at komiteens Innstilling 62 S pkt 3.11 ikke var blitt ivaretatt etter URE; «Flertallet forutsetter at utdanningsreformens vektlegging av innsparing, effektivisering og rasjonering ikke skal gå på bekostning av utdanningskvaliteten» (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2020). BFO argumenterte videre for en reversering av vilkår ved å påpeke at det «antakeligvis vil bidra til en innsparing i forhold til dagens kostnadsbilde for Forsvaret og i et samfunnsøkonomisk perspektiv» (BFO, 2022, s. 2).

31 mars 2022 varslet Statssekretæren i Forsvarsdepartementet om at kadetters status, rettigheter og plikter skal klargjøres, og at FD arbeidet med et lovforslag som skal fremlegges før sommeren 2022 (Forsvarsdepartementet, 2022).

1.2 Problemstilling

Saksgangen i URE, usikkerheten rundt forvaltningsvilkår og de motstridende meningene rundt kostnadsbesparelsen knyttet til kompensasjon og vilkår for kadettene utledet i at forfatterne gjorde seg en rekke refleksjoner. Følgende refleksjoner fikk spesielt mye oppmerksomhet:

Hvilke av disse forvaltningsvilkårene vil være mest hensiktsmessig for kadettene? Hvilke av disse forvaltningsvilkårene er mest hensiktsmessige for Forsvaret, staten og samfunnet?

Disse refleksjonene ble til slutt en diskusjon rundt hvilke forvaltningsvilkår som gir best kost/nytte forhold. For å svare på dette må man derimot først kjenne til kostnadene. Med redegjørelsen i pkt.1.1 og skisserte refleksjoner til grunn, vil oppgavens problemstilling derfor være følgende:

Hvilke direkte kostnader og inntekter knyttes til forvaltningen av (1) kadetter på vernepliktsvilkår, sammenlignet med (2) kadetter på ansatt-vilkår, under utdanning ved Sjøkrigsskolen?

Hvordan ser dette kostnadsforholdet ut, i lys av innsparingskravet på 199 millioner NOK tilknyttet kompensasjonsendringen i URE?

1.3 Avgrensninger

Valgt problemstilling er omfattende og har derfor flere avgrensninger. Som følge av problemstillingen skal studien prøve å evaluere kvantitative forhold, herunder økonomiske midler, som Forsvaret med staten muligens har vunnet eller tapt igjennom utdanningsreformen. I hovedsak vil studien ta for seg Forsvaret som case-enhet, men den vil også inkludere et statlig perspektiv. Dermed avgrenser oppgaven seg unna hvilke kvalitative forhold Forsvaret muligens har vunnet eller tapt som følge av URE.

For det andre skal oppgaven spesifikt se på direkte kostnader og inntekter som påløper Forsvaret, og i sum staten, ut ifra hvilke vilkår kadettene påberoper seg. Dermed utelukkes indirekte kostnader som ville påløpt uavhengig av personellkategori. Eksempelvis øvelser, bibliotek, kurs, årsverk, trykkeri, driftskostnader, vedlikehold av EBA o.l. Som følge av problemstillingen utelukkes også andre spesielle kostnadsarter som transaksjonskostnader og agentkostnader ettersom en vilkårsendring i seg selv ikke innebærer noen form for samarbeid med andre. Allikevel kan det argumenteres for at det påløper administrasjonskostnader ifm. forvaltning, men det

kan tenkes å være tilfelle for begge vilkårstyper og er dessuten vanskelig å tilknytte kadettene (Busch et al., 2013, s. 88).

For det tredje velger studien å ta for seg Sjøkrigsskolen som referanse for kartleggingen og sammenfatning av satser og beregninger. Dette utelukker dermed de militære studentene ved Krigsskolen, Luftkrigsskolen, Cyberingeniørskolen og Språk- og etterretningsskolen. Dette gjøres i hovedsak fordi SKSK er den eneste skolen ved FHS hvor regnskapet skiller tydelig mellom kostnader tilknyttet kadetter og ansatte. Utarbeidelse av satser er derfor enklere.

For det fjerde vil det statlige perspektivet vurderes. Denne delen vil begrense seg til kostnader og inntekter som påløper staten, og ikke samfunnet som en helhet. Dette fordi inntekter til staten, i form av avgifter og skatter, er enklere å tallfeste i faste størrelser. Øvrige inntekter til samfunnet, som følger av personlige kontantbevegelser, tas ikke med i oppgaven.

For det femte skal oppgaven forsøke å sammenligne et likt verdibilde i begge formene for vilkår. I alternativet med (1) kadetter på vernepliktvilkår vil studien ta utgangspunkt i dagens gjeldende ordning i 2021. Dette gjøres ettersom alle kadetter på ansattvilkår hadde uteksaminert fra SKSK i.a. 2020. Det eksisterer også et ferdig årsregnskap fra 2021.

I alternativet med (2) kadetter på ansattvilkår vil studien ta utgangspunkt i et tenkt scenario hvor kadettene er på ansattvilkår i 2021. Dette gjøres for å sammenligne lik verdi på den norske «kronen» i et kostnadsperspektiv. Skulle man sammenligne kostnadene i 2021 og 2017 med 2017-kronen, er det vanskelig å si hvor valid og troverdig sammenligningsgrunnlaget faktisk blir uten omfattende nåverdiberegninger (Busch et al., 2013). Oppgaven presiserer videre at alle endringer gjort i URE, som ikke omfatter kompensasjon og vilkår til kadettene, vil være forutsetninger for begge alternativene.

1.4 Struktur

Oppgaven vil i teorikapitlet ta for seg *Busch, Johnsen og Vanebos* kostnadsteori og kost/nytte-analyse. Videre gis det en kort bakgrunn av prosjektarbeidet under URE, samt en synliggjøring av hvilke forsvarsdokumenter som regulerer ansatte og vernepliktige. Deretter presenteres de metodiske valgene som er benyttet og hvorfor de anvendes i forbindelse med studien. Videre vil oppgaven foreta en diskusjon av kostnadsgrunnlaget i en komparativ analyse av kostnadsdrivere som påløper Forsvaret og staten. Denne drøftingsdelen vil følge metodikk iht. *Busch et al.* sine fem faser av kost/nytte-analyser (Busch et al., 2013), s. 284-291. Her vil de to vilkårene sammenlignes, kostnadsgrunnlaget drøftes og dataen fra innsamlingsmetodene veies opp imot

hverandre samt teori. Avslutningsvis vil oppgaven presentere en konklusjon og gi forslag til videre forskning.

2 Teori

2.1 Kostnadsteori

Hva er en kostnad? En kostnad kan defineres som «forbruk av ressurser til produksjon av bestemte varer/tjenester» (Busch et al., 2013, s.77). I oppgavens sammenheng vil en kostnad være at FHS forbruker økonomiske midler (ressurser) til produksjon av utøvere av den militære profesjonen. Det finnes også flere former for kostnader. Når det gjelder direkte kostnader kan man enkelt si at det er kostnader som er lett å spore, samt tilknytte til en aktivitet eller et produkt. Direkte kostnader kan være både faste og variable kostnader. Eksempelvis er det enkelt å spore kostnadene for godtgjørelse til kadettene ettersom det finnes normalsatser for utdanningstillegget de får utbetalt hvert år, som er en fast kostnad (Busch et al., 2013, s. 81).

Når det gjelder å få et mest riktig kostnadsgrunnlag trenger man gode registreringer. Dette kan være i form av registrerte kostnader igjennom for eksempel regnskap, eller budsjetterte kostnader hvor man forespeiler hvor store kostnadene blir i kommende periode. Samtidig kan også normalsatser være et godt hjelpemiddel for å utjevne unntaksår med store eller lave kostnader som kan fremkomme i både regnskap og budsjett (Busch et al., 2013, s. 96-98).

2.2 Nytte-/kostnadsanalyser

Hensikten med kost/nytte-analyser er å tilby beslutningsgrunnlag for prosjekter (Busch et al., 2013, s. 283). En kost/nytte-analyse tjener som en metodisk avveining av kostnadsperspektiver sett opp imot nytte-perspektiver. Dette fordi den presenterer og rangerer forskjellige prosjekter på en oversiktlig måte. Kost/nytte-analyser beskrives som «en systematisk kartlegging av fordeler og ulemper ved et bestemt tiltak» i *Veileder for samfunnsøkonomisk analyse* fra DFØ (2018, s. 226).

Analysemetoden er en standard i offentlig sektor (DFØ, 2018). Nytte-perspektivet er dermed godt beskrevet og et fokusområde for metodikken er om prosjektet anses som lønnsomt, ikke bare i form av kostnader, men i form av samfunnets gevinst som en helhet. For å oppnå et sammenligningsgrunnlag mellom kostnader og nytteeffekter streber kost/nytt-analyser etter å tallfeste effekter i kroner eller valuta (DFØ, 2018, s. 93).

I oppgaven vil metodikken fra kost/nytte-analysen anvendes for å svare ut problemstillingen. Kvalitative effekter vil, som følge av problemstillingen, ekskluderes i stor grad. Dette tilsier

ikke at kvalitative effekter er irrelevante. Teorien argumenterer tvert imot for at kvalitative effekter, eller nytte-perspektiv, er meget relevante for resultatet av et prosjekt (Busch et al., 2013, s. 282-283). Studien vil kartlegge de økonomiske effektene, men vil også inneha innslag av funn som er utfordrende å kvantifisere for drøfting og nyansering av resultater.

Ifølge *Økonomistyring i det offentlige* deles kost/nytte-analyser inn i fem faser (Busch et al., 2013). Disse fasene skal sørge for en kronologisk og nøyaktig gjennomførelse av analysene. Hver av fasene er også viktige for å oppnå nøyaktige konklusjoner. De fem fasene er:

1. Definerings av prosjektet
2. Kartlegging av effekter
3. Måling og kvantifisering av effekter
4. Nåverdiberegninger
5. Rangering av prosjekter

(Busch et al., 2013, s. 284-291)

2.2.1 Definerings av prosjektet

Å definere prosjektet omhandler å sette rammene for hva som skal gjennomføres. Rammene definerer hva som skal analyseres og hvilke forutsetninger analysen skal bygge på (Busch et al., 2013). Eksempelvis kan tidsperspektivet og hva prosjektet skal oppnå være forutsetninger. Det må også foreligge et nullalternativ. Et nullalternativ er en kartlegging av nåværende kostnader, og forventet utvikling i disse kostnadene, uten å innføre endringen(er) (DFØ, 2018).

Denne studiens prosjekt omhandler en kartlegging, analyse og drøfting av kostnader på bakgrunn av to ulike vilkårstyper. Prosjektet ønsker å vurdere kostnader som påløper til nullalternativet (1) kadetter på vernepliktvilkår, sett opp imot alternativ (2) kadetter på ansattvilkår. Påløpte kostnader vil vurderes opp imot inntekter til staten. Rammene for prosjektet kan også sees på som de avgrensinger som er gjort i oppgaven i kombinasjon med det vi skal svare på: problemstillingen

2.2.2 Kartlegging av effekter

Kartlegging av effekter omhandler å identifisere ringvirkningene av et prosjekt. Dette kan være direkte kostnader, tidsbruk, logistikk-løsninger osv. Kost/nytte-analyser brukes ofte i sammenheng med offentlige prosjekter, samfunnsmessige effekter nevnes derfor eksplisitt i teorien (Busch et al., 2013). Teorien peker på at en nøyaktige kartlegging av effekter er essensielt for

å gi en valid kost/nytte analyse (Busch et al., 2013, s. 284). Man kan derfor argumentere for at en grundig kartlegging legger grunnlaget for resten av analysen.

Kartlegging av effekter i oppgaven omhandler å se ringvirkningene av vilkårsendringer. Som følge av avgrensingene skal oppgaven bare identifisere hvilke direkte kostnader og inntekter som påløper med bakgrunn i forvaltningsvilkår. I oppgaven vil det settes opp tabeller av kostnader og inntekter til Forsvaret og staten.

2.2.3 Måling og kvantifisering av effekter

Måling og kvantifisering omhandler å omgjøre de identifiserte effektene til noe målbart. Som tidligere nevnt er det optimalt å få disse målingene i kroner, men det pekes også på at flere effekter er vanskelige å kvantifisere. Kvantifiseringen skal gjøre det mulig å sammenligne effektene av forskjellige prosjekter ved å standardisere måling. Ikke alt lar seg standardisere, så en drøfting rundt potensielle ringvirkninger av effekter vil bidra til å validere en kost/nytteanalyse (Busch et al., 2013, s. 285).

Med oppgavens problemstilling som bakgrunn vil hoveddelen av identifiserte effekter kunne kvantifiseres i kroner. Oppgaven vil også forsøke å beskrive, drøfte og validere kostnadsgrunnlaget som brukes og presenteres.

2.2.4 Nåverdiberegninger

Teorien peker på at ved verdsetting av effektene til et prosjekt er det viktig å avgrense i tid. De vanlige metodene å gjøre dette på baserer seg i diskontering av verdi. Dette skal standardisere resultat til en viss tids verdi. Den vanlige «tiden» å anvende er dagens verdi. Nåverdiberegninger setter i så måte grunnlaget for nøyaktig sammenligning av prosjekter (Busch et al., 2013).

Opgaven vil bruke 2021 som grunnlagsår for studiens regnskap, satser og utregninger. Sammenligningen vår vil dermed baseres i verdi fra samme tidsperiode. Nåverdiberegninger vil derfor ikke påvirke prosjektet vårt nevneverdig. Dette er også gjort med hensikt ettersom det hadde gjort oppgaven mer kompleks å drive nåverdiberegninger i hver kostnadsdriver, samt finne tilhørende %-sats å gjøre beregningene med. Det kunne imidlertid vært interessant å se hvor store omstillingskostnadene for URE er, for å synliggjøre på hvilket år URE muligens ble lønnsomt. Dette er noe man kan bruke nåverdiberegninger til, men sees også bort ifra ettersom

det er omfattende og komplekst å tallfeste omstillingskostnadene til URE (Busch et al., 2013, s. 288).

2.2.5 Rangering av prosjekter

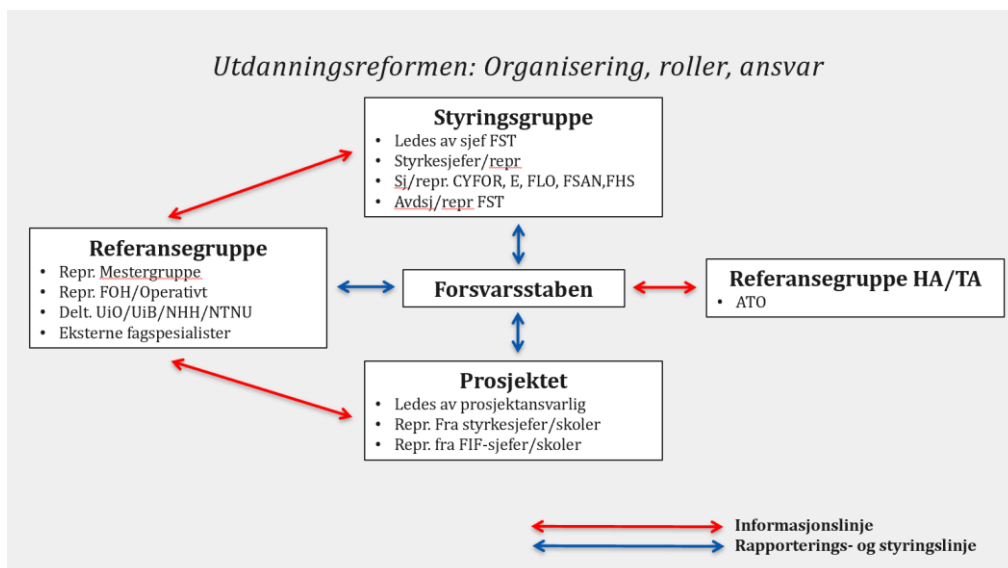
Prosjektrangering er essensielt for å velge det mest hensiktsmessige alternativet. Kost/nytte-analyser foretas ofte under flere forutsetninger som påvirker valget av det endelige alternativet. Ved hjelp av de tidligere fasene i analysen kan man bygge et bilde av de faktiske effektene av de forskjellige alternativene, og dermed stille alternativene opp imot hverandre. Her er det vanlig å inkludere nullalternativ samt flere forskjellige mulig endringer/omstillinger (Busch et al., 2013, s. 289-291).

I oppgaven vil prosjektrangeringen dreie seg rundt kostnadene knyttet til forvaltning av kadetter på verneplikt- eller ansattvilkår. Kostnadene knyttet til vernepliktsvilkår kan ses på som nullalternativet i rangeringen. Rangeringen vil ta utgangspunkt i utviklede kostandskalkyler for begge vilkårstypene og to perspektiver som bygger på forskjellige forutsetninger.

2.3 Gjennomgang av «Prosjekt ny høgskole».

Dokumentene som ble utredet i forbindelse med *Prosjekt ny høgskole* vil bli benyttet i oppgaven for å gi perspektiv og nyanser på funn og vil således anvendes i drøftingen.

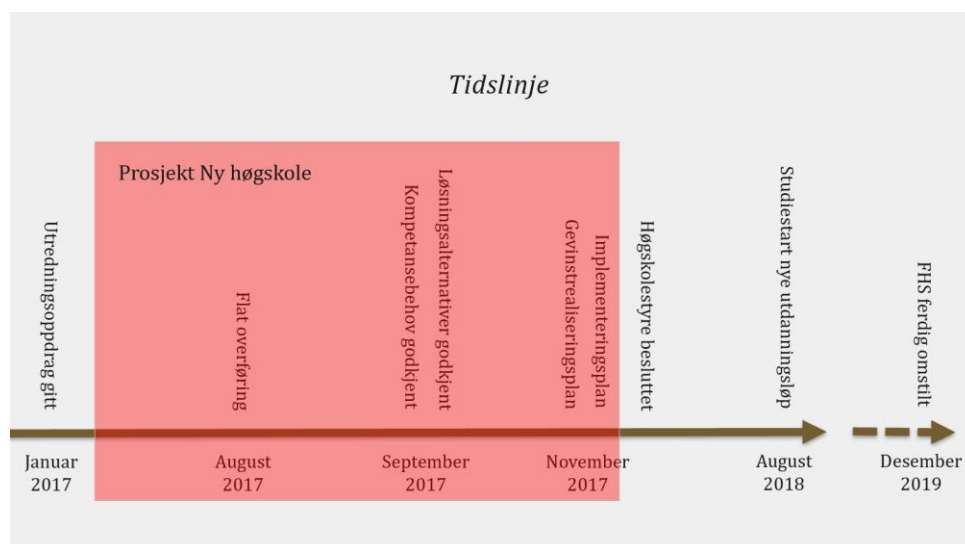
Januar 2017 ble et utredningsoppdrag gitt til Forsvaret i form av prosjektmandatet for URE. «Prosjekt ny høgskole» ble etter hvert dannet (FD, 2017a). Prosjekteier var Louise Dedichen og prosjektleder var Morten Henriksen. Organiseringen i Forsvaret for utredningen av URE var slik:

Figur 1 – URE: Organisering, roller og ansvar (Henriksen, 2017b, lysbilde 8).

Prosjektgruppen utarbeidet ulike beslutningsgrunnlagsdokumenter som de tok med seg inn i møter med styringsgruppen, samt et oppsummerende beslutningsnotat (Henriksen, 2017b). Et av disse dokumentene omhandlet forslag til nye personellordninger for personell til de ulike utdanningsretningene man kunne velge mellom ved den nye høgskolen (Henriksen, 2017a).

Under ser man tidslinjen for hele URE, samt «prosjekt ny høgskole» sin tidslinje i rødt.

Figur 2 – URE: Tidslinje (Henriksen, 2017b, lysbilde 9).

Når det gjelder rammene for «prosjekt ny høgskole» er det i stor grad beskrevet i prosjektmandatet gitt fra FD (FD, 2017a). Her var det kartlagt både hvilke effektmål og resultatmål Forsvaret skulle oppnå, hvilke produkt prosjektet skulle utarbeide og presentere, samt hvilke politiske

rammer og overordnede føringer som var satt. Intervjuobjekt 2 mener at «mandatet ble vel oppfattet som relativt stramt, hvor det var lagt ganske sterke politiske føringer på hva man ville ha, og hvordan man vil ha det» (Intervjuobjekt 2, personlig kommunikasjon, 12. mai 2022a). Videre hadde kompensasjonendringen til kadettene, som et av tre innsparingsområder fra URE, et mål om å spare 199 millioner (Dedichen, 2017). Når det gjaldt de ulike beregningene som ble gjort, ble «Prosjekt ny høgskole» støttet av konsulentfirmaet *Deloitte*. (Intervjuobjekt 2, personlig kommunikasjon, 12. mai 2022a).

Forsvarsjefen besluttet den 15. november 2017 sin plan for URE. Deretter gikk URE over i en implementeringsfase og FHS skulle omstilles (FST, 2017, s. 4, 19).

2.4 Vilkår

2.4.1 Kadetter på vernepliktsvilkår

Forvaltningen av kadetter ved krigsskolene er regulert etter samme lover og reglement som vernepliktige ellers i Forsvaret. Av forsvarsdokumenter er det:

- BUV del 5 – Forvaltning av mannskaper under førstegangstjenesten (FST, 2018b).
- Fredsregulativet del 1 (FST, 2020a).
- Permisjonsdirektivet (FST, 2004).
- Reglement for sosialfaglig arbeid i Forsvaret (Tff 578) (FPVS, 2014).
- FSAN P6 (FSAN, 2009).
- Reglement for Velferdstjenesten i Forsvaret (FPVS, 2019a).

Videre vil kadetter under utdanning også treffes av:

- Bestemmelse om seleksjon, opptak og forvaltning av personell under utdanning (BSOFPU) (FST, 2018a).

2.4.2 Kadetter på ansattvilkår

Forvaltningen av kadetter på ansatt-vilkår vil i hovedsak basere seg i regelverk for forvaltning av kadetter før innføringen av URE. Kadettene vil fra før URE beskrives i regulære regelverk for arbeidstakere.

«Rettigheter for militært ansatte er blant annet beskrevet i følgende dokumenter:

- Statens personalhåndbok, SPH
- Forsvarets personalhåndbok

- Statens reiseregulativ”

(Henriksen, 2017, s. 3)

Kadettene vil også treffes av *Bestemmelse om seleksjon, opptak og forvaltning av personell under utdanning* (BSOFPU) (FST, 2018a).

I praksis er effekten av disse avtalene at kadettene mottar grunnlønn under utdanning, men uten tillegg som er definert i ATF. Tillegg for vakt og utenlandstjeneste vil forekomme ved beordring. Det er per dags dato få til ingen kadetter på ansatt-vilkår ved krigsskolene. Dette alternativet bruker derfor forvaltningsregelverk fra gammel ordning med lønn, skatt og andre satser oppdatert til standarder i 2021/22.

3 Forskningsdesign

Dette kapitlet skal synliggjøre og forklare forskningsmetoden i oppgaven. Dette gjøres i den hensikt å tydeliggjøre etterprøvbareheten til funn, samtidig som det skal identifisere hvordan selve forskningsmetoden kan ha påvirket resultatene (Jacobsen, 2005). Oppgavens forskningsdesign følger en undersøkelsesprosess presentert i boken *Hvordan gjennomføre undersøkelser* av Dag Ingvar Jacobsen (Jacobsen, 2005). Videre i dette kapitlet vil hvert enkelt steg i denne prosessen beskrives og knyttes opp mot arbeidet gjennomført i oppgaven.

Figur 3 – Faser i undersøkelsesprosessen for kvalitativ metode (Jacobsen, 2005, s. 65)

3.1 Fase 1 - Utvikling av problemstilling

I *Hvordan gjennomføre undersøkelser* står følgende spørsmål øverst i beskrivelsen av fase 1; «Hva er det vi er interessert i? I hvor stor grad kan vi konkretisere dette?» (Jacobsen, 2005, s. 61). Fase 1 i forskningsdesignet skal derfor belyse hva som skal undersøkes, men også hvor konkret det kan gjøres. Så hva ønsket vi å se på med denne oppgaven?

Diskusjonen rundt URE kommer ofte tilbake til kostnader og innsparinger. Vi ønsket derfor å se på hva tallene etter utdanningsreformen faktisk er, hva de skulle være, og se dette i lys av

hva de kunne vært ved andre kadettvilkår. Problemstillingen ville i så måte bli en **deskriptiv** problemstilling, studien komparativ og temaet økonomi og ressursstyring (Jacobsen, 2005, s. 75-77).

3.1.1 Enheter, variabler, verdier og kontekst

Hensikten med oppgaven er å gi et objektivt kostnadsgrunnlag tilknyttet kadettvilkår. For å gjøre dette må vi ha noen undersøkelsesenheter. Vi ønsket å undersøke kostnader knyttet til kadetter ved SKSK, som en underavdeling ved FHS. Går vi derimot litt dypere vil vi se at vi undersøker to versjoner av kadetter, disse kan også ses på som to enheter. En undersøkelsesenhet er derfor (1) kadetter på vernepliktsvilkår og en annen undersøkelsesenhet er (2) kadetter på ansattvilkår.

Variablene knyttet til enhetene er kostnadsdrivere som avhenger av forvaltningsvilkår. Mulige verdier for disse variablene vil fremkomme i norske kroner (NOK). Tabellen under vil forsøke å gi et bilde på enheter, variabler og verdier i oppgaven.

Enhet	Variabel	Verdi
KADETT - ANSATT	1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET	NOK
	2. INNTEKTER TIL STATEN	NOK
KADETT - VERNEPLIKTIG	1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET	NOK
	2. INNTEKTER TIL STATEN	NOK

Tabell 1 – Enheter, variabler og verdier i oppgaven

Jacobsen peker også på kontekst som en viktig faktor. Den skal si noe om gyldighetsområdet til forskningen (Jacobsen, 2005). Problemstillingens kontekst er i vår oppgave knyttet til student-vilkår ved en krigsskoleutdannelse i det norske Forsvaret i 2021.

3.1.2 Induktiv vs. deduktiv tilnærming

Oppgavens problemstilling tar utgangspunkt i å finne ut av hva de direkte kostnadene og inntektene er. Forskningen forsøker dermed å gå inn i prosessen uten forutinntatte antagelser av svaret. Dette vil tyde på en induktiv tilnærming i forskningen (Jacobsen, 2005, s. 28). En in-

duktiv tilnærming skal ifølge teorien ivareta en objektiv og derfor korrekt gjengivelse av virkeligheten (Jacobsen, 2005, s. 29). En perfekt induktiv tilnærming fordrer derimot at man ikke er forutinntatt.

Forfatterne er kadetter ved FHS og er i så måte tett på kadetters vilkår. Jacobsen beskriver at nærhet til det man forsker på kan tenkes å påvirke forskernes undersøkelse og tolkning av resultater (Jacobsen, 2005). Dermed kan det også argumenteres for at vi som undersøkere kan bære preg av deduktiv tilnærming. Dette gir grunnlag for at denne studien i stor grad må argumentere for og imot hvilke kostnadsdrivere som er tatt med og ikke, samt drøfte enkelte.

3.2 Fase 2 - Valg av undersøkelsesdesign

3.2.1 Intensivt vs. ekstensivt

Ved valg av undersøkelsesdesign ble det tatt en analyse av hva oppgaven skulle forske på. Et ekstensivt undersøkelsesdesign anvendes hvor en oppgave ser på et stort spekter av undersøkelsesenheter. Dette kan bidra til en mer nøyaktig fremstilling av trender og fenomener, men beskrives også som ressurskrevende i form av tidsbruk. Det kan også oppstå problemer ved å få frem de individuelle nyansene og årsakene bak funn (Jacobsen, 2005). Det intensive opplegget fokuserer derimot på færre undersøkelsesenheter og en grundigere fremstilling av fenomenet som forskes på. Ulempen med et intensivt design kan være at man mister bredden av perspektiver på et fenomen (Jacobsen, 2005).

Oppgaven er avhengig av å fremstille et tallgrunnlag. Dette tallgrunnlaget baserer seg på regelverk, satser og regnskap. For å sørge for validitet i tallene ble det viktig for oss å gå i dyden på hver enkelt kostnadsdriver. Vårt undersøkelsesdesign ble i så måte intensivt.

Undersøkelsesopplegget vårt ble også preget av en sammenligning mellom enhetene. Vi så på disse enhetene i tidsrommet 2021 og innenfor området kostnader knyttet til vilkår. Oppgaven ble derfor en **komparativ case-studie** av enhetene, knyttet til området/variablene kostnader, innenfor tidsrommet år 2021.

3.2.2 Teoretisk eller statistisk generalisering

Jacobsen argumenterer for at forskjellig forskningsdesign vil gi forskjellig utøvelse av generalisering. Han peker på at intensive design er egnet til å utvikle teoretisk generalisering. Med andre ord en teori som gir et generelt blick på hvordan virkeligheten ser ut innenfor sin kontekst

(Jacobsen, 2005, s.96). Ekstensiv design er egnet til å utøve statistisk generalisering, generalisering som kan gjøres på tvers av kontekster (Jacobsen, 2005, s. 96).

Denne studien behandler en relativt spesiell kontekst. Det er få andre utdanninger som kan sammenlignes med en utdanning i FHS. Oppgaven gjør derimot en analyse av den enkelte enheten Sjøkrigsskolen, men det kan argumenteres for at Sjøkrigsskolen faller under samme kontekst som andre krigsskoleutdannelse. Det kan derfor videre argumenteres for at oppgaven kan bidra til teoretisk generalisering innenfor konteksten krigsskoleutdanning i FHS.

3.3 Fase 3 – Valg av metode

3.3.1 Kvalitativ vs. kvantitativ

Beskrivelsen av den tredje fasen i undersøkelsesprosessen starter med spørsmålet «Hva slags informasjon skal vi samle inn?» (Jacobsen, 2005, s. 125). Jacobsen skiller i grovt dette i tall eller ord. Den faglige terminologien er om vi anvender en kvantitativ- eller kvalitativ metode.

Kvantitative data beskrives som «empiri i form av tall» (Jacobsen, 2005, s. 124). Dette kan være symbolsk, som ved en måling av *til hvilken grad* spørsmål, eller det kan være reelle størrelser (Jacobsen, 2005). Oppgaven vår er avhengig av empiri i form av tall for å fremstille et tallgrunnlag. Vi anvender derfor en del kvantitativ data.

Den kvantitative metoden kan derimot preges av det Jacobsen beskriver som en overfladisk fremstilling (Jacobsen, 2005, s. 133). Dette fordi de kvantitative undersøkelsene ofte måler enkle størrelser. Oppgaven er som tidligere nevnt avhengig av å rettferdiggjøre tallgrunnlaget. Vi må med andre ord få frem den riktige forståelsen bak tallene.

Jacobsen beskriver den kvalitative metoden som «empiri i form av ord» (Jacobsen, 2005, s. 124). En kvalitativ undersøkelse kan ifølge Jacobsen få frem den riktige *forståelsen* av et fenomen eller situasjon (Jacobsen, 2005). Det er viktig å fremstille funnene våre på en nøyaktig måte og oppgaven anvender derfor også kvalitativ metode.

Undersøkelsen blir i så måte en kombinasjon av kvantitativ og kvalitativ tilnærming.

3.4 Fase 4 - Datainnsamling

Valg av datainnsamlingsmetode har stor påvirkning på dataens validitet og pålitelighet (Jacobsen, 2005, s. 141). De forskjellige metodene for innsamling kommer med forskjellige fordeler

og ulemper. Dette delkapittelet beskriver derimot ikke valg av innsamlingsmetode basert på fordelene og ulempene, men forsøker å belyse disse i etterkant. I arbeidet med datainnsamling var ikke disse fordelene og ulempene særlig vektlagt. Vi stilte oss heller spørsmålene: 1. Hva trenger vi data på? 2. Hvordan skal vi samle inn denne dataen?

Svaret på det første spørsmålet fremkommer til en viss grad av problemstillingen med avgrensninger. Vi var klar over, grovt sett, hvilken data vi trengte, men hvordan skulle vi samle den inn?

Vi hadde en mistanke om at alle kostnader krever hjemmel. Hjemler kommer i form av regelverk. Vårt første steg ble derfor en dokumentgjennomgang av dokumenter vi anså som relevante for oppgaven. Dette var som oftest dokumenter som regulerte rettigheter og kompensasjon for vernepliktige og ansatte i Forsvaret. Dokumenter om utdanningsreformen ble også sett på i et forsøk på å identifisere hvilke kostnadsvurderinger som hadde blitt gjort tidligere. Denne dataen ble deretter systematisert og tilknyttet sin respektive enhet.

Etter denne prosessen ble følgende spørsmål aktuelt: Hvor valid og reliabel er denne dataen? Dette ble etterfulgt av en versjon av spørsmål nummer to: Hvordan skal vi svare på det?

3.4.1 Sammenligningsgrunnlag

Svaret på dette spørsmålet var å fremskaffe et sammenligningsgrunnlag. Dette kom i form av semistrukturerte personintervjuer og tilgang til SKSK sitt eget regnskap. Semistrukturerte personintervju ble valgt for å kunne spisse respondenten inn på temaene vi lurte på, samtidig som det ga respondenten muligheten til å komme med egne betraktninger på temaet. Jacobsen peker på at denne typen intervju vil bidra til å få frem personens perspektiver på det vi lurer på (Jacobsen, 2005). Det traff således vår hensikt.

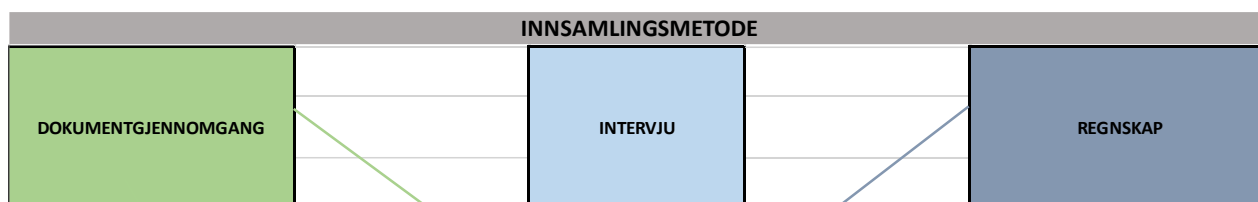
Hensikten med både intervjuene og regnskapet var å få perspektiver på om omfanget av estimatene våre var tilstrekkelig, realistisk, og om det var relevante nyanser tilknyttet forskjellige kostnadsdrivere som måtte nevnes.

Disse intervjuene og regnskapstallene bidro til å forme de endelige kalkylene. Dette peker på at innsamlingen har hatt en direkte påvirkning på resultatet og at den kvalitative innsamlingsmetoden har skapt en dynamisk forskningsprosess. Det betyr derimot også at resultatet til en viss grad kan være formet av intervjuobjektens eksisterende bias.

Intervjuene ble foretatt via kommunikasjonsplattformen teams og via fysiske møter. Intervjuobjektene ble tilsendt en intervjuguide og kort beskrivelse av oppgaven i forkant. Det ble anvendt kontinuerlig notering og lydopptak av samtaler. I senere tid ble også relevante deler av intervjuet transkribert i sin helhet.

Vi opplevde en progresjon i intervju kvalitet utover i prosessen. De som reelt var det første intervju ble omgjort til et prøveintervju. Det ble kjennetegnet av litt for generelle spørsmål og manglende informasjon om oppgavens mål, hensikt og avgrensninger. Det er derfor ikke inkludert i oppgaven. Dette ga oss derimot gode erfaringer i intervju prosessen og vi begynte etter hvert å spisse spørsmål inn mot den enkeltes kompetanseområde. Jacobsen referer til viktigheten av å tilpasse hvert enkelt intervju til hvert enkelt objekt. Han peker også på at dette kan føre til at man får mer nøyaktige svar på det man lurer på, samtidig som det kan føre til at perspektiver på temaet blir borte fordi man former intervjuobjektet (Jacobsen, 2005). I vårt tilfelle førte for liten grad av prestrukturering til et for bredt datagrunnlag, dette ble vanskelig og tidkrevende å analysere. Vi valgte derfor å bruke en større grad av prestrukturering i senere intervjuer.

De endelige metodene for datainnsamling i oppgaven fremstilles i følgende figur:

Figur 4 – Innsamlingsmetoder

3.5 Fase 5 - Respondenter

Intervjuene i oppgaven ble som nevnt anvendt for å få perspektiver på våre estimater, URE og motta retningslinjer for videre undersøkelse. Med dette som utgangspunkt begynte prosessen med å finne respondenter.

Jacobsen beskriver respondenter som «Personer med direkte kjennskap til et fenomen» (Jacobsen, 2005, s. 171). I oppgaven trengte vi derfor personer som hadde direkte kjennskap til kostnader, regler og lovverk knyttet til forvaltning av kadetter. Samtidig ønsket vi innsikt i prosessene som foregikk under URE. Disse personene hadde således *informasjon* om fenomenet (Jacobsen, 2005). Dette ble dermed et kriterium for respondentene.

Et annet kriterium kom i form av ønsket om bredde og variasjon i respondent-massen. Tanken var at dette skulle sikre oss variasjon i perspektiver. Til slutt ble også snøballmetoden anvendt. Snøballmetoden omhandler at respondenter blir identifisert på bakgrunn av et annet intervju (Jacobsen, 2005, s. 175). Summert førte disse kriteriene til at vi landet på følgende intervjuobjekter:

Intervjuobjekt 1 – Representant for BFO, Major Jon Vestli

Intervjuobjekt 2 – Tidligere prosjektleder for *prosjekt ny Høgskole*, Oberst Morten Henriksen

Intervjuobjekt 3 – Konserncontroller økonomi ved FHS, Orlogskaptein Olav Hagtvedt

Oppgaven utførte som nevnt også en dokumentgjennomgang. Hensikten med dette var å finne hjemler for forvaltning av kadetter, identifisere satser tilknyttet kostnadsdrivere, samt samle perspektiver på URE. Dette ble dermed utvalgsriterier. For at disse dokumentene skulle være både valide og reliable fokuserte vi på offentlige publiserte regelverk. Både via internett og Forsvarets intranett. Satser tilknyttet kostnadsdrivere er henholdsvis hentet fra FHS sine egne tall, NAV eller skatteetaten. Perspektiver på URE er hentet fra Forsvarets egne dokumenter, beslutningsnotater og rapporter. Noen av disse er offentlig tilgjengelig, andre er tilsendt av intervjuobjekter.

Regnskapet er uthentet fra FHS. Offisielle regnskap var et kriterium for innsamlingen og øker også relabiliteten til dataen. Det er derimot verdt å nevne at regnskap ofte er vanskelig å forstå uten grunnleggende kompetanse om utformingen av selve regnskapet (Sættem, 2019, s. 15). Vi hadde derfor en gjennomgang av regnskapet med konserncontroller økonomi i FHS før avlesning og tolking av resultater begynte.

3.6 Fase 6 - Hvordan analysere dataen?

Jacobsen argumenterer for at innsamlet data må analyseres for å kunne forstås på en nøyaktig måte (Jacobsen, 2005, s. 185). Den innsamlede dataen fra både intervjuene, regnskapet og dokumentgjennomgangen i oppgaven må derfor systematiseres. For de kvalitative undersøkelsene gjelder det å forenkle og strukturere informasjon (Jacobsen, 2005, s. 185). Dette kan gi muligheten til å oppdage trender eller mønstre på tallene som presenteres i estimater og regnskap.

Jacobsen fremstiller en metode for å analysere rådata i *Hvordan gjennomføre undersøkelser*.

Dette er en prosess i følgende tre faser:

1. Beskrive – Å forklare dataen som er samlet inn. Innunder dette relevant transkribering av intervjuer.
2. Systematisere og kategorisere – Fremstille informasjon og data på en oversiktlig måte i relevante relasjoner
3. Sammenbinde – Tolkingsdelen av analysen. Her skal man lage koblinger mellom inn-samlet data og forsøke å generalisere funn.

(2005, s. 186)

3.6.1 Dokumentgjennomgang, intervjuer og regnskapstall

Dokumentgjennomgangen startet med gjennomlesning for deretter å kontinuerlig skrive ned og beskrive relevante funn i notatbøker. Funnene ble deretter systematisert og kategorisert ved å knytte de opp til hver sin vilkårstype og innunder dette skape hver sin variabel. Tabeller ble så utviklet for å fremstille dette på en oversiktlig måte.

For å beskrive intervjuene ble det benyttet en blanding av kontinuerlig notering og transkribering. Intervjuene ble også spilt inn via lydopptak. I to av tre intervjuer var vi alltid to til stede. Dette gjorde at vi i etterkant av intervjuene kunne diskutere vår oppfatning av respondentens svar og kan således ha vært medvirkende for å minimere bias.

Systematiseringen av intervjudataen kom til ved å allokere perspektiver til de forskjellige vilkårstypene og variablene. Dette delte vi deretter opp i punkter som ville ha direkte påvirkning på kostnadskalkylen og drøftingspunkter. Her krevdes et klart skille mellom kvantifiserbare effekter og kvalitative effekter.

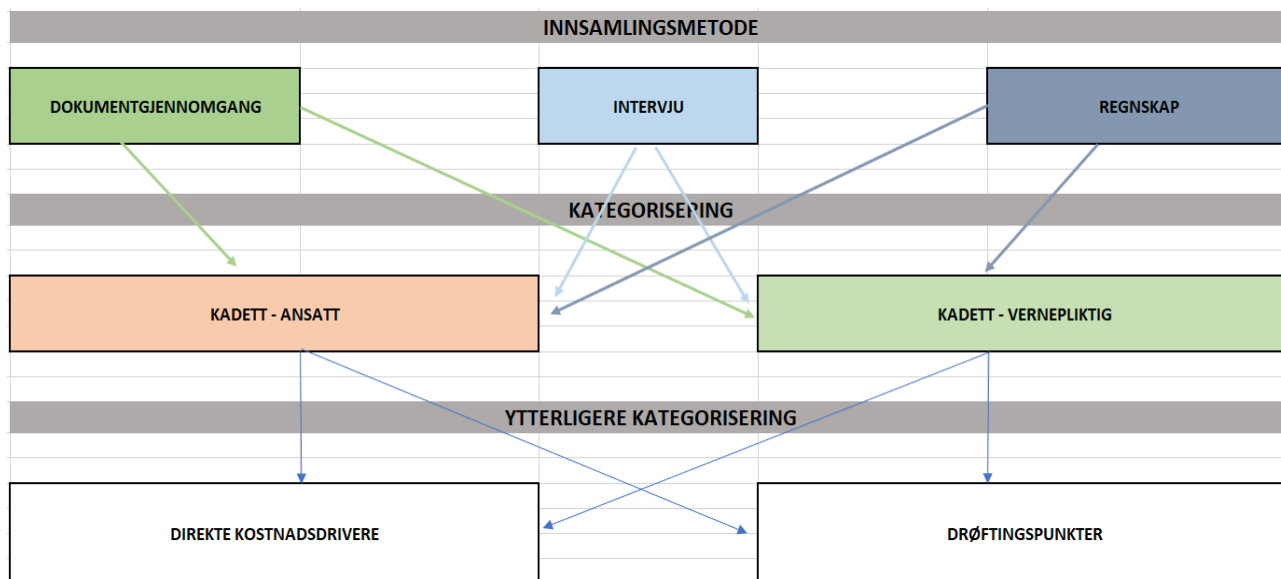
Det ble også allokert intervjudata til stegene i en kost/nytte-analyse. Dette ble gjort for å metodisk kunne se på prosjektet og hjelpe oss med å identifisere kostnadsdrivere og andre punkter underveis i forskningen.

Perspektivene fra intervjuene var med på å videre forme tabellene som ble utviklet med bakgrunn i dokumentgjennomgangen.

I regnskapet ble mye av den samme prosessen anvendt. Ved hjelp av FHS konserncontroller ble de relevante delene av regnskapet funnet frem. Kategoriseringen av funn ble igjen gjennomført ved å knytte data opp imot de to forvaltningsvilkårene. Her ble det også gjort et skille

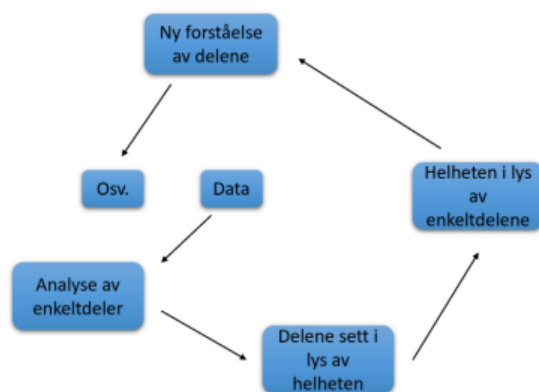
mellom direkte påvirkning på kostnadskalkylen og drøftingspunkter. Funnene i regnskapet var også med på å forme de endelige kostnadskalkylene.

Innsamlingsmetode og påfølgende kategorisering i oppgaven illustreres på følgende måte:

Figur 5 - Innsamling og kategorisering

Kategoriseringen av data skal ifølge Jacobsen bidra til å minimere kompleksitet samtidig som det skaper et sammenligningsgrunnlag (Jacobsen, 2005). Sammenligningsgrunnlaget blir nødvendig for å se enkeltdelene i lys av helheten og helheten i lys av enkeltdelene (Jacobsen, 2005, s. 185). For vår del gjennomførte vi analyser av data fra hver enkelt innsamlingsmetode, for deretter å analysere det i et helhetlig perspektiv, deretter korrigerer vi eller gikk tilbake til enkeltdeler, dette ble igjen sett i lys av helheten. Dette minner om en analysemetode Jacobsen kaller *hermeneutisk* metode (Jacobsen, 2005, s. 186). Den illustreres slik:

Figur 6 – Den hermeneutiske spiral (Jacobsen, 2005, s. 186)

3.7 Fase 7 - Hvor gode er konklusjonene vi har trukket?

Jacobsen skriver at «undersøkelser alltid skal forsøke å minimere problemer knyttet til validitet og relabilitet» (Jacobsen, 2005, s. 213). Denne fasen av undersøkelsesprosessen skal derfor peke på faktorer som kan si noe om det Jacobsen kaller for intern gyldighet, ekstern gyldighet og påliteligheten til undersøkelsen (Jacobsen, 2005). Intern gyldighet omhandler grad av korrekthet i dataene og konklusjonene i oppgaven. Det tar for seg om resultatene vi finner er riktige i vår kontekst (Jacobsen, 2005, s. 213). Ekstern gyldighet omhandler hvordan resultatene i undersøkelsen kan generaliseres til flere kontekster (Jacobsen, 2005).

Videre vil vi se på noen faktorer Jacobsen mener kan påvirke ekstern og intern gyldighet. I bakhodet vil vi ha med oss følgende spørsmål:

1. Har vi identifisert alle relevante kostnadsdrivere? – Kartlegging av effekter
2. Har vi tallfestet disse på riktig måte? – Måling og kvantifisering av effekter

3.7.1 Intern gyldighet

Validering gjennom kritisk gjennomgang av kilder og informasjon fra kildene

Under hele prosessen har vi forsøkt å kun anvende offisielle kilder for uthenting av data vedrørende vilkår. Dette har ført til en gjennomgang av bestemmelser og regelverk som forvalter kadetter på både ny og gammel ordning. Dette vil tilsi at kostnadsdrivere som er funnet er offisielt forankret. Vi har derimot lagt merke til at kostnadsdrivere ikke beskrives i et og samme dokument. Dette har ført til en leteaksjon. Jacobsen stiller blant annet spørsmålet om «Har vi fått tak i de riktige kildene?» (Jacobsen, 2005). I vår leteaksjon er det mulig at vi kan ha oversett relevante kilder og dermed ikke har fått tak i *alle* de riktige kildene.

Oppgaven har også opplevd utfordringer ved identifikasjon og utredelse av forskjellige satser i utregningen. Temaer som skatt og pensjon reguleres av en rekke forskjellige regelverk og praksiser. Oppgaven har også her forsøkt å kun anvende offisielle kilder, like fullt har det oppstått misforståelser underveis som førte til endringer i satser sent i prosessen.

Respondentvalidering

I løpet av undersøkelsesprosessen har vi forsøkt å fremstille foreløpige funn og kategoriseringer mot slutten av hvert intervju. Dette for å få intervjuobjektene oppfattelse av det foreløpige arbeidet. Dermed gjør vi noe Jacobsen refererer til som respondentvalidering (Jacobsen, 2005, s. 214).

En svakhet ved denne valideringsmetoden er at de fleste respondentene ikke har fått sett de endelige resultatene og at ikke alle kjenner til økonomien bak URE. Intervjuobjekt 3 sitter derimot på kompetanse innenfor fagfeltet og har blitt forespeilet resultater, metode og kategorisering som er tilnærmet likt de endelige resultatene.

En ytterligere svakhet er at intervjuobjektene ikke har arbeidsforhold som faller innenfor fagfeltet skatt og har heller ikke tilgang til regnskap som kan speile dette. Intervjuobjektene våre har også oppfattet dette som et perspektiv som enten ikke har blitt gjort, eller blitt fokusert mye på tidligere. Dette er derfor forhold som respondentene ikke nødvendigvis er klar over og faller således innenfor en av svakhetene Jacobsen beskriver om respondentvalidering. Forhold som respondentene ikke «kjenner seg igjen i, kan også være gyldige» (Jacobsen, 2005, s. 215).

Validering gjennom annen teori eller empiri

Vi fikk også mulighet til å veie noen av resultatene våre opp imot FHS sine egne vurderinger i form av gevinstrealiseringsplanen. For kostnadsdrivere vil dette kunne anvendes. For inntekter til staten er det derimot, så vidt oppgaven bekjent, ikke gjort noen utregninger det går an å sammenligne med.

Validering gjennom kritisk drøfting av kategorisering og validering av sammenhenger

Ved innføringen av kategorisering brukte vi en god del tid på spørsmål nummer 1. Kategoriseringsprosessen viste seg til slutt å bli relativt dynamisk med en rekke justeringer underveis. Den hermeneutiske metoden avdekket en rekke spørsmål og satte spesielt et fokus på validering av sammenhenger.

Eksempelvis startet prosessen initielt med en kategori som het *inntekter til Forsvarssektoren*. Denne kategorien ble etter hvert fjernet i utregningene grunnet en kritisk gjennomgang av effekten dette ville ha på Forsvaret eller staten. Med hovedfokus på at inntekter vi fant gikk til interne tjenester i Forsvaret som primært styrte etter å gå i null, slik som at ansatte leier kvarter eller spiser i militære messer.

I oppgaven har vi alltid vært to stykker som kan drøfte kategorisering og dermed mitigere individuell bias. Vi har også drøftet kategoriene våre med flere intervjuobjekter for å ytterligere minimere individuelle feiltolkninger.

3.7.2 Ekstern gyldighet

Hvordan er enhetene våre trukket ut?

Vi baserer oss i stor grad på respondenter som har kjennskap til fenomenet vi ser på. Det er derfor en risiko for at nye perspektiver og tolkninger kan utebli grunnet tidligere erfaring. Jacobsen referer til dette som en risiko for forskeren når han skriver om hvor i undersøkelsesprosessen data ble samlet inn (Jacobsen, 2005, s. 219). Snur vi dette med respondentene i fokus, kan man bruke samme argument om at mye innsikt i et fenomen, kan føre til blindhet «...for eventuelle nye forhold og momenter» (Jacobsen, 2005, s. 219).

En annen svakhet i oppgaven er mengde intervjuobjekter. Dette gjør at vi får representert relativt få perspektiver på problematikken. Vi forsøker å veie opp for denne risikoen ved å inkludere drøfting opp imot teori, regnskap og relevante dokumenter. Vi forsøker også å veie opp funn mot tidligere tall presentert av FHS og Forsvaret. Samtidig har vi anvendt kostnadsteori og kost/nytte -analyser for å veilede oss i arbeidet.

3.7.3 Pålitelighet

Undersøkelseeffekt

Det foreligger en risiko for at intervjuobjektene kan ha blitt formet av at de undersøkes (Jacobsen, 2005, s. 225). Svarene de har avgitt kan være påvirket av dokumenter de er tilsendt eller måten spørsmål stilles på. Vi har forsøkt å holde foreløpige resultater skjult frem til slutten av intervjuene. Vi har derimot anvendt en grad av prestrukturering av spørsmål for å få svar på det vi lurer på. Dette kan ha formet intervjuobjektene.

Slurv og analyse

Slurv i nedtegning av data kan forekomme i undersøkelser (Jacobsen, 2005). Denne oppgaven er første gang vi gjennomfører et slikt prosjekt og det er derfor mulig at måten vi noterer og forstår data på preges av dette. Jacobsen argumenterer for at nøyaktighet i registrering av data krever trening. Vi har forsøkt å mitigere denne risikoen ved å anvende en fast metode for intervjuer, transkribering samt kritisk drøfting av variabler i etterkant. Vi har også alltid vært to stykker i analyse og gjennomgang av data.

3.7.4 Oppsummering

Vi anser med bakgrunn i drøftingen skissert over at følgende faktorer vil være mest utslagsgivende for kvaliteten til resultatene våre:

- Tilstrekkelig og forankret kartlegging av kostnadseffekter tilknyttet hvert vilkår.
- Korrekt måling og kvantifisering av effektene.

- Trianguleringsprosessen mellom innsamlingsmetodene og bruken av hermeneutisk metode for å avdekke avvik.
- Klarhet rundt svakhetene til hver enkelt innsamlingsmetode og hvordan disse kan forme resultater. Spesielt fokus på få og spesifikke intervjuobjekter.

3.8 Fase 8 - Tolkning av resultater

Den siste fasen i vår metodetilnærming omfatter tolkningen av resultater. Innunder dette skal vi se på drøftingsmetoden samt total gyldighet. Underkapittelet vil også fungere som en slags oppsummering av tidligere nevnte metodiske faktorer.

Tolkningen av resultater vil i hovedsak skje igjennom oppgavens drøfting. Oppgaven anvender en drøftingsmetode som tar utgangspunkt i *Busch, Johnsen og Vanebos* nytte-/kostnadsanalyse. Her vil studiens funn fremlegges, drøftes og problematiseres i lys av de forskjellige innsamlingsmetodene samt teori.

3.8.1 Total gyldighet

Opgavens totale gyldighet vil være en sammenslått vurdering av følgende fire punkter: «

1. Pålitelighet – I hvor stor grad har undersøkelsesopplegget og analysen ha forårsaket resultatene?
2. Begrepsmessig gyldighet – Har vi målt det vi ønsker å måle?
3. Intern gyldighet – Har vi dekning for de slutningene vi trekker?
4. Ekstern gyldighet – I hvor stor grad kan vi generalisere våre resultater?»

(Jacobsen, 2005, s. 387)

Påliteligheten er tidligere adressert i form av undersøkelseeffekt og hvordan dette kan ha påvirket intervjuobjektene våre. Det er også få intervjuobjekter i oppgaven. Her skal også nevnes at undersøkerne leter etter svar på de vi lurte på. Andre relevante perspektiver kan dermed ha blitt ignorert i undersøkelsen. Triangulering er blitt anvendt for å forsøke å motvirke undersøkelsesoppleggets effekt på de endelige resultatene.

Begrepsmessig gyldighet er forsøkt oppnådd ved å anvende offisielle satser og kostnadsdrivere. Respondentvalidering og kritisk gjennomgang av kilder og kategorisering har også vært viktig for å spisse undersøkelsen inn på de direkte kostnadene. Avgrensningene i oppgaven gjør derimot at indirekte kostnader til en stor grad ekskluderes og at sammenligningsgrunnlaget med de 199 millionene forespeilet gevinstrealisert kan være unøyaktig.

Den interne gyldigheten er forsøkt ivaretatt igjennom de forskjellige valideringsmetodene samt den overordnede trianguleringen av funn. Basert på tidligere forklart metodikk samt kostnadsgrunnlaget som vil forespeiles i neste kapittel har oppgaven forsøkt å skape god høy intern gyldighet.

Den eksterne gyldigheten påvirkes av konteksten for undersøkelsen. Vi analyserer kadettene ved Sjøkrigsskolen. Dette er en personellkategori med unikt forvaltningsregelverk og vil således være vanskelig å sammenligne med andre studenter. Oppgaven vil derimot kunne anvendes til en større grad innenfor Forsvaret og spesifikt krigsskolene grunnet likere kontekst. Ekstrapolering av funn kan derfor forekomme. På en annen side er det få intervjuobjekter, alle med bakgrunn og kompetanse fra Forsvaret og store deler av beregningshjemler er hentet, og må hentes, fra Forsvarets interne dokumenter. Oppgaven vil således ikke være egnet for statistisk generalisering, men kan bidra til teoretisk generalisering innenfor sin kontekst.

4 Drøfting og resultater

Dette drøftingskapitlet vil ta for seg funn og resultater i oppgaven. Innsamlingsmetodene og tilhørende kategorisering har ledet ut i kalkyler som skal fremstille kostnadene som tilknyttes problemstillingen. Disse kostnadene og kalkylene vil først begrunnes og drøftes. Deretter følger en sammenligning mellom vilkårene og en drøfting rundt dette. Det eksisterer også noen funn som er vanskeligere å kvantifisere. Disse vil også drøftes i løpet av dette kapitlet, men de vil ikke dukke opp i kalkylene. De vil derimot kunne ha påvirkning på utfallet av analysen.

Drøftingskapitlet vil følge metodikken til *Busch, Jensen og Vanebos* kost/nytte-analyse i et prosjekt (Busch et al., 2013). Kostnadsdrivere og drøftingspunkter er forsøkt allokert til hver sin respektive fase av analysen. Kalkyler, fullstendig oversikt over resultater og sammenligninger er derfor ikke å finne før i punkt 4.3 – Rangering av prosjekter. Følgende er en grov struktur på drøftingskapitlet:

Innunder *definering av prosjektet* vil oppgaven kort presentere denne studiens/prosjektets rammer. Her vil det også drøftes mulige utviklinger i kostnadsdrivere for begge vilkårstyper. Punktene *kartlegging av effekter og måling og kvantifisering av effekter* vil foregå i samme underkapittel. Dette vil omhandle kostnadsgrunnlaget til kostnadsdrivere for kadetter på verneplikts- og ansattvilkår. Her vil det argumenteres for hvilke tall som brukes, samt diskuteres og drøftes hvorfor. Som nevnt i teorien vil *nåverdiberegninger* ikke nevneverdig påvirke kostnadsgrunnlaget vårt, de tas derfor ikke med. I *rangering av prosjekter* sammenlignes og drøftes funn, litteratur fra «prosjekt ny høyskole» og teori.

4.1 Definerings av prosjektet

Definering av prosjektet i denne studien er i stor grad gjengitt i avgrensingene, igjennom metodekapitlet og i hva studien prøver å svare på: problemstillingen. Oppgaven sees på om et prosjekt, og prosjektet har to alternativer; (1) kadetter på vernepliktsvilkår (nullalternativet) og (2) kadetter på ansattvilkår.

Følgende kostnadsdrivere for Forsvaret vil beregnes og drøftes:

KADETT - ANSATT		KADETT - VERNEPLIKTIG	
VARIABEL	VERDI	VARIABEL	VERDI
1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET		1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET	
ÅRSLØNN	-	GODTGJØRELSE	-
MND. Lønn	-	FORPLEINING	-
FERIEPENGER (FP)	-	FORLEGNING	-
FP AGA	-	BEKLEDNING	-
AGA	-	VELFERDSMIDLER	-
PENSJON	-	SOSIAL STØNAD	-
AGA PENSJON	-	PERMISJONSREISE	-
UNIFORMSGODTGJØRELSE	-		

Tabell 2 – Kostnadsdrivere for Forsvaret

4.1.1 Mulig kostnadsutvikling

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring foreslår at man utreder mulige utviklinger i null-alternativet, og for oppgaven vil dette være utvikling i kostnadsdriverne (DFØ, 2018). I denne oppgaven kan det nok også være hensiktsmessig å utrede slike utviklinger for begge vilkår, i den hensikt å skape et nøyaktig sammenligningsgrunnlag. Spørsmålet som må stilles er: Kan det være kostnadsdrivere som i fremtiden vil påløpe seg mer kostnader enn forventet?

Ifølge FHS sin årsrapport for 2020, under risikostyring, kan det se ut som det er varslet om økte utdanningskvoter iht. forsvarssjefens plan (FHS-styret, 2021, s.19). Økt antall kadetter vil nok gi økte kostnader i begge alternativ. I oppgaven er det derfor interessant om vi ser en differanse mellom alternativene.

Når det gjelder kostnadsdriverne til (2) kadetter på ansattvilkår, er mye bundet opp i statlig regulering av skattesats, feriepenger, pensjon og tilhørende AGA-satser. Slike satser er bundet opp i hvilken lønn man mottar av arbeidsgiver, og lønn vil nok derfor være en viktig premiss-giver vedrørende utviklingen til kostnader på ansattvilkår. I punkt 4.3.1 Lønn vil valgt lønns-trinn for beregninger drøftes.

En evt. lønnsutvikling i Forsvaret kan rimelig antas å følge normal lønnsvekst som ellers i samfunnet. Fra 2017 til 2021 var det en gjennomsnittlig lønnsvekst på 3,12% for alle sektorer i

Norge (SSB, 2022). Det kan derfor være mulig å anta at denne økningen vil gjelde for kostnadene tilknyttet ansattvilkår. Uniformsgodtgjørelse reguleres derimot ikke ut ifra lønn. Denne fastsettes igjennom et samarbeid mellom Forsvaret og ATO-er og kan således være vanskelig å forutsi (FPVS, 2019b). Det er derimot rimelig å anta at disse satsene ikke vil endre seg mye fra år til år da uniformen er den samme.

Det kan med disse argumentene tenkes at det vil være forutsigbarhet i kostnadsutvikling for kadetter på ansattvilkår, og at lønnsutviklingen vil gi økte utgifter i tråd med lønnsvekst for SKSK på sikt.

Når det gjelder (1) kadetter på vernepliktsvilkår er kostnadsdriverne i mindre grad påvirket av hverandre. Kostnadsdriverne tilknyttet vernepliktsvilkår vil mest sannsynlig øke som følge av inflasjon, som de fleste varer og tjenester over tid (Per Kristian & Monica, 2010).

Når det kommer til sosial stønad hevder derimot intervjuobjekt 3 at budsjettsatsen til sosial stønad har økt regelmessig de siste årene (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022). Respondenten hevder videre at FHS sin budsjetterte kostnadsutvikling har vært følgende: “Vi satt av 3500 kroner i 2020.(...)Også økte vi dette til 10 800kr i 2021, 12.350kr i 2022. 12.700kr blir det i 2023» (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

Denne økningen kan muligens skyldes at de siste kadettene på gammel ordning graduerte i 2020. I 2021 hadde dermed hele kadettmassen mulighet for å få sosial stønad.

Intervjuobjekt 3 forsetter og mener at utviklingen kan skyldes to ting. Den første er at man bommer på budsjettering. Den andre omhandler at utgiften faktisk øker (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

For 2022 hadde FHS budsjettert for en utgift på 12.350kr, men har i mai måned regulert den etter de faktiske påløpte kostnadene. Intervjuobjekt 3 viser til at 14 900 NOK var tallet etter reguleringen (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

Videre kan en endring i sosial stønad-satsen, med forbehold om mulige endringer i demografien til kadettene, bidra til ytterligere kostnadsutvikling. Hvis vi legger til grunn en økning av Årsstudium-kadetter, vil de mest sannsynlig enten 1) eie egen bolig eller 2) ha et tidligere leieforhold. Dette fordi kravet til årsstudium er gjennomført sivil bachelorgrad. Som kadett på årsstudium med bolig vil man da påberope seg en stønadsrettighet som dekker boligutgifter til egen eller leid bolig iht. Fredsregulativet og Tff 578 (FPVS, 2014, s. 18; FST, 2020b). En liknende kostnad kan derimot også treffe ansattvilkår ved at flere kvalifiserer til pendlerstatus. Kravene til pendlerstatus er derimot noe høyere enn sosial stønad og vil diskuteres senere i drøftingen.

FFI sin forsvarsanalyse fra 2022 argumenterer for at antallet offiserer som utdannes må mer enn dobles frem mot 2040 (FFI, 2022). Her må Forsvaret enten produsere flere offiserer, eller rekruttere hyppigere fra det sivile. Det kan muligens peke på en økning i antall kadetter på årsstudium og definitivt en økning i antall kadetter. Dermed får man en mulig økning i sosial stønad og en høyere kostnad totalt basert på flere elever.

4.2 Kartlegging, måling og kvantifisering av effekter

4.2.1 Antall kadetter

For å få et likt sammenligningsgrunnlag i begge alternativene må utregningene ta utgangspunkt i samme antall kadetter. I tilfellene der vi regner på en kadett er dette relativt rett frem. For Sjøkrigsskolen som helhet må vi derimot dykke litt i tallene.

I regnskapet fra SKSK er det registrert 214 kadetter juli 2021 og 248 kadetter august 2021 som mottar godtgjørelse (FHS, 2022a). Gjennomsnittet av dette er 231 og det vil være utgangspunktet i oppgaven for utregningene i begge alternativ.

På områder der det forsøkes å evaluere totale tall for krigsskolene vil dette også ta utgangspunkt i FHS sitt regnskap. En gjennomgang av regnskapet med intervjuobjekt 3 viste at på et gitt tidspunkt i 2021 gikk det 602 kadetter fordelt på de tre krigsskolene (FHS, 2022a; *Intervjuobjekt 3*, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022). Dette tallet vil være grunnlaget for videre beregninger.

4.2.2 Kostnadsgrunnlag

Kostnadsgrunnlaget videre i oppgaven vil variere i form av om det er brukt regnskapstall, budsjetterte kostnader, normalsatser eller en kombinasjon for å få et mest mulig korrekt kostnadsgrunnlag. Dette kostnadsgrunnlaget er viktig i denne oppgaven sett opp mot formuleringen av problemstilling. Oppgaven vil derfor videre diskutere og drøfte kostnadsgrunnlaget som er brukt i oppgaven.

4.2.3 Kadetter på vernepliktsvilkår

4.2.3.1 «FHS sine budsjetterte kostnader per kadett – kadettsats».

Nedenfor er en oversikt over hvor mye FHS budsjetterer med for hver kadett:

Kadett-sats krigsskolene	
294 Feriepenger (inkl AGA)	9 300
553 Tjenestetillegg	106 400
553 Sosialstønad, tillegg	14 900
596 Velferdstiltak	4 300
128 Datamaskiner (hardware)	5 000
642 FisBasis B (datalab etc)	2 000
642 FisBasis U (FO 365-lisens)	2 300
658 Driftskostnader	14 000
658 Forpleining	40 000
713 Studiereiser	3 000
713 Permisjonsreiser	3 000
657 PBU	25 000
Sum	229 200

Ansatte (1 per 10 kadett)	105 000
Overhead (studieadministrative systemer etc)	25 000

Sum: 447.800

Tabell 3 – Kadett-sats krigsskolene (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

4.2.3.2 Godtgjørelse

Iht. FR vedlegg 1 sine satser for godtgjørelse er dagsatsen 273,5 NOK for kadettene sitt utdanningstillegg i 2021 (FST, 2020a). Denne satsen tar utgangspunkt i folketrygdens grunnbeløp (1G) og beregnes på bakgrunn av antall dager med tjeneste (FST, 2020b). 1G beløpet som ble brukt i 2021 ble regulert allerede i 01.05.2020 og oppgaven vil ta utgangspunkt i 1G-beløpet fra 2021 på 101 351 NOK (NAV, 2020).

4.2.3.3 Forpleining

Iht. FR har kadettene krav på forpleining (kost) (FST, 2020b, pkt. 2.5.1). Oppgaven har tatt utgangspunkt i at FHS betaler 120 NOK per kadett per dag for å spise frokost, lunsj, middag og niste til kvelds iht. bestillingsportalen Remedy på Forsvarets Intranett. For å få et mest nyansert

kostnadsbilde må man trekke fra antall dager i jule-, påske- og sommerferie hvor kadettene ikke spiser i forsvarsmessen ved SKSK. I oppgavens kalkyler er det derfor tatt vekk 57 dager hvor FHS ikke dekker kost for kadettene.

Det er ikke regnet på hvor mange dager hver kadett i snitt ikke spiser i forsvarsmessen ved SKSK i tjenestetid. Dette ettersom kostnaden påløper FHS selv om kadetter velger å spise en annen plass ut ifra egen lomme (med mindre den enkelte kadett melder seg ut av kosten, ifm. øvelse/kurs eller spiser i en annen forsvarsmesse).

I FHS sin «kadettsats» opp mot forpleining er det budsjettet med 40 000 NOK. I våre kalkyler påløper det 36 960 NOK for forpleining som er noe rimeligere enn budsjettet. FHS sitt budsjett tar trolig høyde for kostnadene av forpleining på øvelser, kurs, messe-middager og andre arrangementer. Slike utgifter vil nok også ha påløpt med kadetter på ansattvilkår. Oppgaven ser derfor bort ifra dette og bruker 36 960 NOK som tallgrunnlag for forpleining.

4.2.3.4 Forlegning

Iht. FR har kadetter krav på få dekket utgifter til forlegning under utdanning (FST, 2020b, pkt. 2.5.1). Kostnadsgrunnlaget for forlegning er innhentet fra en kadetts leiekontrakt ved forlegningskomplekset Briggen på HOS, og leieprisen der er 2117 NOK i måneden; 25 404 NOK i året (Forsvarsbygg, 2022). I oppgavens kalkyler halveres denne kostnaden ettersom kadettene bor to og to på rom. For hver kadett påløper derfor bare halve leiekostnaden som FHS betaler til Forsvarsbygg – 12 702 NOK. Kostnader utover dette, som vedlikehold og oppussing, tas ikke med oppgaven ettersom slike kostnader mest sannsynlig hadde påløpt likegyldig av hvilke vilkår kadettene forvaltes etter. Slitasjen på bygningsmassen og fellesarealer er derimot interessant sett opp imot en dobling av leietakere, men det sees bort ifra ettersom det er vanskelig å måle og finne valide tall på. FHS inkluderer muligens denne leiekostnaden i posten «driftskostnader», i lag med andre kostnader som vedlikehold, kontorrekvisitter og skopuss. I kadettsatsen er driftskostnader per kadett 14 000 NOK (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

Kostnadsgrunnlaget i oppgaven vil ta utgangspunkt i at det påløper Forsvaret 12 702 NOK per kadett for forlegning.

4.2.3.5 Bekledning

Iht. FR har kadettene krav på alt av bekledning tilknyttet T1 og mess-uniformer samt tilhørende artikler til dette iht. sats fra FHS (FST, 2020b, pkt. 2.5.1). For sjøkadetter koster en herresats

19 515 NOK og en kvinnesats 18 060 NOK (FHS, 2022b). PBU-kostnader medregnes ikke i oppgaven fordi dette vil påløpe Forsvaret uavhengig av hvilke vilkår kadettene forvaltes etter.

Kostnadsgrunnlaget i oppgaven vil basere seg på den gjennomsnittlige prisen for hver kadett over tre år. En 20/80% fordeling mellom utdeling av kvinne- og herresats utgjør 19 224 NOK (FHS, 2022b; FUNIF, 2018). Denne utgiften vil kun påløpe FHS for kadetter på første året. Oppgaven beregner et årsperspektiv, og vi må derfor fordele denne kostnaden på ett år og ikke bare på kadettene som går første året. Dette gjør vi ved å fordele prisen for en kadett første året utover kadettene på andre- og tredje året. Dermed deler vi på tre. Dette utgjør 6 344 NOK per kadett.

4.2.3.6 Velferdsmidler

Tjenestereglementet for velferdstjenesten i Forsvaret Gr. 57 (TVF) regulerer forvaltningen av velferdsmidler i Forsvaret og en av målgruppene er elever ved Forsvarets skoler som ikke mottar lønn (FPVS, 2019a, s.5). Ut ifra minimumsatser utsendt fra FPVS påløper det minimum 3 988 NOK per kadett. SKSK, som har 231 kadetter, vil til sammen sette av 921 113 NOK i velferdsmidler.

Minimumssatsene er øremerkede aktivitetsmidler, og hver DIF-sjef skal utover aktivitetsmidler budsjettere for driftsmidler til velferd (Døllør, 2021; FPVS, 2021). I FHS sitt budsjett budsjetteres det med 4 300 NOK per kadett. I FHS sitt regnskapet fra 2021 fremkommer det videre på konto «596 velferdstiltak» at det er brukt 82 530 NOK på velferdstiltak (FHS, 2022a). I en redegjørelse fra SKSK sin Controller hevdes det derimot at det ble brukt 1 202 000 NOK på velferdstiltak i 2021, eller «læringsmiljømidler» som FHS har valgt å kalle det (FHS, 2022e).

Oppgaven vil ta utgangspunkt i kostnadsgrunnlaget fra budsjettet til FHS på 4 300 NOK per kadett ettersom dette både oppfyller minimumssatsene regulert i TVF og gir rom for at FHS kan bruke/har brukt ytterligere midler på drift av velferdstjenester (FPVS, 2019a).

4.2.3.7 Sosial stønad

I FHS sitt budsjett påløper det 14 900 NOK per kadett til sosial stønad iht. Tff 578 pkt. 4, 5, 6, og 8 (FPVS, 2014). I mangel av god nok oversikt over hvor mange og hvem som får utbetalt sosial stønad, samt mangel på regnskapstall som sier noe om hvor mye hver kadett med sosial stønad i gjennomsnitt fikk utbetalt i 2021, vil oppgaven ta utgangspunkt i FHS sin budsjettsats på 14 900 NOK. Oppgaven presiserer at 14 900 NOK er års-satsen som påløper hver kadett uavhengig om vedkommende mottar sosial stønad eller ikke. Dette er også respondentvalidert

med intervjuobjekt 3 som videre peker på at FHS ofte budsjetterer på gjennomsnittstall for å kunne se kostnadene opp imot antall kadetter (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

4.2.3.8 Permisjonsreiser

Kadetter på vernepliktsvilkår gis tjenestefri i samsvar med studieplanene, som normalt er permisjon til jule-, påske- og sommerferie (FST, 2018, s. 16). FHS har budsjettert med at det påløper FHS 3000 NOK for permisjonsreiser. Noe som utgjør 693 000 NOK for 231 kadetter. I SKSK sitt regnskap fra 2021 er det derimot påløpt 394 363 NOK (FHS, 2022a). Det foreligger en mulighet for at reise var rimeligere i 2021 pga. Koronapandemien og dette må kanskje sees på som et unntaksår. Det er også rimelig å anslå at 3 permisjonsreiser per kadett koster 3000 NOK eller mer, og oppgaven vil derfor ta utgangspunkt i 3000 NOK per kadett.

4.2.3.9 Helseutgifter

I følge «prosjekt ny høgskole» var det ikke tiltenkt at kadetter skulle ha krav på lege- og tannlegetjeneste (Henriksen, 2017a, vedlegg 2). I BSOFPU fra 2018 fremkommer det heller ikke at «ikke-ansatte» under utdanning har krav på dette (FST, 2018a, s. 16). På spørsmål til intervjuobjekt 3, om kadetter får lege- og tannlegetjenester svarer han: «Ja det er min oppfatning at de får, at de får helsetjenester på et grunnleggende nivå» (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

Når det gjelder ansattvilkår vil ikke kadettene ha krav på helsetjeneste via Forsvaret, noe intervjuobjekt 3 også nevner (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

En studie fra 2014 foreslår derimot at 20-39 åringer bruker gjennomsnittlig 2 600 NOK på tannlegeutgifter selv (Grytten et al., 2014). Mtp. nåverdiberegninger er nok tannlege-utgifter høyere per dags dato (Busch et al., 2013, s. 286). Det kan dermed være mulig at FHS betaler mer enn 2 600 NOK per år i tannhelse per kadett.

På en annen side kan det være andre forhold som gjør at tannlegeutgiftene, samt legeutgifter, ikke er like høye som andre innbyggere i Norge. Det ene er at ved opptak til FHS er det krav om at kadettene tilfredsstiller visse helsekrav som kanskje vil ekskludere kadetter som kunne pådratt SKSK større utgifter (FST, 2018a).

Et annet er at kadettene ved SKSK benytter seg av allerede eksisterende helse- og tannlegetilbud på HOS. FHS har videre inngått en avtale med SAN SJØ (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022). Mest sannsynlig vil saniteten på HOS oppleve at det å øke volum

på antall pasienter ikke vil føre til noe betydelig økte kostnader. Dette kalles grensekostnader (Busch et al., 2013, s.83). Dette var også noe intervjuobjekt 3 spesifikt trakk frem når han argumenterte for at det å ha selve sykestua på HOS ville være en stor kostnad, men kostnaden (grensekostnaden) ved å ta inn ett par kadetter ekstra ville være liten. Han argumenterer også videre for at det er viktig å se kostnadene i et helhetsbilde for Forsvaret. Man må derfor ikke bare se at kostnadene per kadett for helse er små fra FHS sitt perspektiv, man må også vurdere at kostnadene kan oppleves store for Sjøforsvaret som må bemanne og drifte saniteten (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

På en annen side trekker intervjuobjekt 3 frem at dersom saniteten er stengt ved medisinske behov vil kadettene kunne gå utenfor Forsvaret og få refusjon for eventuelle utgifter. Denne kostnaden treffer da FHS (Forsvaret, 2021b; Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

Imidlertid argumenterer intervjuobjektet for at man må se det større bildet når det gjelder helse- og tannlegeutgifter opp imot vilkårene. Hen trekker blant annet inn at ved en betraktelig besparelse på andre kostnader, vil det være «... ganske god råd til å betale litt tannlege» (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

4.2.3.10 Kostnader som ikke tas med i utregningen

Kostnader som ikke tas med i oppgavens utregning rundt (1) kadetter på vernepliktsvilkår er; helseutgifter, ulempetillegg, tillegg for tjeneste med forhøyet risiko, studiereiser og sanitærprodukter.

Som følge av drøftingen kan det tenkes at det vil forekomme mer utgifter til helsetjenester med kadetter på vernepliktsvilkår enn ansattvilkår. Dette vil derimot ikke tas med i utregningene ettersom det kan tenkes å ikke ha en stor kostnadspåvirkning for FHS, grunnet at driften av helsetjenesten ivaretas av Sjøforsvaret. Det har i tillegg vist seg vanskelig å finne gode tall på. Ulempetillegg og tillegg for tjeneste med forhøyet risiko er relevant for kadetter ved SKSK ifm. toktet på Statsraad Lehmkuhl, men det vil nok også gjelde for kadetter på ansattvilkår og sees derfor bort ifra. Det samme gjelder studiereiser; på begge vilkårstypene vil det være tilfelle at kadettene gjennomfører reise ifm. kurs, øvelser, bachelorreise o.l. Innkjøp av sanitærprodukter tas heller ikke med i oppgaven ettersom dette er en relativt ny ordning og det ikke er funnet tall tilknyttet dette.

4.2.3.11 Andre kostnader fra FHS sin «kadettsats»

Enkelte punkter i «FHS sitt budsjett per kadett» blir ikke tatt med i oppgaven ettersom dette er kostnader som mest sannsynlig hadde påløpt Forsvaret uavhengig om kadettene var på verneplikts- eller ansattvilkår:

Feriepenger (inkl. AGA) for tidligere ansatte i Forsvaret som har overløpt til FHS fra tidligere avdeling, datamaskiner (hardware), FisBasis B (datalab etc.), FisBasis U (FO 365-lisens) og leie av den militære PBU-satsen.

4.2.3.12 Oppsummering av kostnader – (1) Kadetter på vernepliktsvilkår

KADETT - VERNEPLIKTIG		ALLE KADETTER SKSK - VERNEPLIKTIG	
VARIABEL	VERDI	VARIABEL	VERDI
1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET		1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET	
GODTGJØRELSE	kr 101 351	GODTGJØRELSE	kr 23 412 081
FORPLEINING	kr 36 960	FORPLEINING	kr 8 537 760
FORLEGNING	kr 12 702	FORLEGNING	kr 2 934 162
BEKLEDNING	kr 6 344	BEKLEDNING	kr 1 465 446
VELFERDSMIDLER	kr 3 988	VELFERDSMIDLER	kr 921 228
SOSIAL STØNAD	kr 14 900	SOSIAL STØNAD	kr 3 441 900
PERMISJONSREISE	kr 3 000	PERMISJONSREISE	kr 693 000
TOTALKOSTNAD	kr 179 245	TOTALKOSTNAD FORSVARET	kr 41 405 577

Tabell 4 – Kostnadsdriverne for kadetter på vernepliktsvilkår

4.2.4 Kadetter på ansattvilkår

4.2.4.1 Lønn

Alle arbeidstakere i Forsvaret mottar lønn og godtgjørelser for utført arbeid. For (2) kadetter på ansattvilkår baserer lønn seg i grunnlønn uten variable tillegg. Den enkelte kadetts grunnlønn ble før beregnet basert på ansiennitet og gradsnivå. I fremtiden peker intervjuobjekt 1 på at dette ikke nødvendigvis vil være et krav. Han sier blant annet at:

«Forsvarets valg av en ev fremtidig avlønning, er noe Forsvaret styrer selv. Før 2018 var dette bundet av hvilken tjeneste og antall år man hadde som ansatt i større grad enn hva man kan gjøre i fremtiden.» (Intervjuobjekt 1, personlig kommunikasjon, 2 juni 2022)

Dette peker på at Forsvaret til en viss grad kan påvirke lønnstrinnet til kadettene i fremtiden. I et forsøk på å balansere ansiennitet, grad og Forsvarets handlingsrom, vil oppgaven operere med et estimat basert på følgende vurderinger:

Estimatet baserer seg i lønnstabeller for ansatte i Forsvaret. Lønnstabellen som brukes er utgitt av BFO og beskriver blant annet lønnsrammen til OF 1, graden til kadetter før URE. I den spesifikke lønnsrammen står det også eksplisitt kadett (BFO, 2021).

Opgaven velger å anvende lønnstrinn 30. Nåværende demografi i GOU består av en håndfull rett fra videregående, en stor andel med kun gjennomført førstegangstjeneste, en håndfull tidligere ansatte, og en håndfull studenter på årsstudium (FHS-styret, 2021; NTB, 2021). For å få et så realistisk tall som mulig burde beregnet lønnstrinn ligge rundt et gjennomsnitt av denne demografien. Dette kan også ses i lys av at kadettene opptjener ansiennitet i løpet av utdanningen. FSJ gjennomføringsplan for URE viser også at «Forsvaret vil i hovedsak rekruttere kadetter fra videregående skole eller blant personell som er inne til førstegangstjeneste/har gjennomført førstegangstjeneste» (FST, 2017, s. 8). Lønnstrinn 30 fordrer 3 års lønnsansiennitet. Vi anser med bakgrunn i øvrig nevnte punkter dette som et godt estimat for videre utregninger.

Dette kan også sees opp imot gjennomsnittslønninger fra SKSK 2017. Regnskapet viser at lønningene lå på rundt 29 000 NOK i måneden (FHS, 2022c). Lønnstrinn 30 gir en månedslønn på 29 425 NOK. Medregnet nåverdiberegninger fra 2017 og en gjennomsnittlig nedgang i lønnsansiennitet kan det argumenteres for at disse tallene korrelerer relativt godt.

Med lønnstrinn 30 vil en kadett ha årslønn på 353 100 NOK.

4.2.4.2 Feriepenger

Feriepenger beregnes i Forsvaret til en sats av 12% (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2020). Estimaten i oppgaven vil derfor anvende 12% av grunnlønn som et beregningsgrunnlag for feriepenger og ekskluderer andre tillegg som gir grunnlag for feriepenger. Dette gjøres fordi slike tillegg vil være sjeldne i en kadett-tilværelse og utslagene relativt små.

Hovedregel for beregning av totalkostnader er at i juni måned betales kun feriepenger og ikke lønn. I regnskapet vil man derfor se et ferietrekk, som i teorien skal tilsvare månedslønn, utbetaling av vanlig månedslønn og utbetaling av feriepenger.

I det faktiske regnskapet oppstår det differanser mellom faktisk utbetaling og estimert utbetaling for kadetter (FHS, 2022c). Dette kan muligens oppstå som en konsekvens av variable tillegg og dermed feriepengegrunnlag som ikke estimeres. For én kadett utgjør denne differansen

ca 6 000 NOK. For en annen kadett utgjorde dette bare 300 NOK (FHS, 2022d). Individuelle variasjoner i beregnet og faktisk resultat er derfor å forvente og ta ikke med i oppgaven.

Lønnstrinn 30

For en kadett på lønnstrinn 30 vil feriepenger være på 42 372 NOK.

4.2.4.3 Pensjon

Arbeidsgiverandel av pensjon til SPK utgjør per dags dato 12 % (Forsvaret, 2022a). Det vil kun fokuseres på pensjonskostnader som treffer arbeidsgiver. Egensparing og ordninger utenfor Forsvaret vil ikke analyseres.

Lønnstrinn 30

Pensjonsandelen per år for en kadett på lønnstrinn 30 vil ligge på 42 372 NOK.

4.2.4.4 Arbeidsgiveravgift (AGA), AGA FP og AGA pensjon

AGA er arbeidsgivers bidrag til folketrygden. Dette betales blant annet på godtgjørelser samt arbeidsgivers bidrag til pensjon (*Lov om folketrygd*, 2017). I så måte vil det påløpe AGA for kadetter på utbetalt grunnlønn, feriepenger og pensjon.

Lønnstrinn 30

AGA-satsen ligger per dags dato på 14,1% (Skatteetaten, 2022b). En kadett med lønnstrinn 30 vil dermed påløpe en AGA på 45 638 NOK for grunnlønn (ekskludert variable tillegg og månedslønn juni), 5 974 NOK på feriepenger og 5 974 NOK på pensjon. Totalt utgjør derfor AGA per år 57 587 NOK betalt av Forsvaret som arbeidsgiver.

4.2.4.5 Uniformsgodtgjørelse

Ansatte i Forsvaret har krav på månedlig godtgjørelse for anskaffelse og vedlikehold av uniformssats. Det presiseres at dette gjelder for uniform som ikke er relatert til feltaktivitet, slik som Tjenesteuniform eller Messeuniform (FPVS, 2019b).

For ansatte i Sjøforsvaret som tilkommer full sats, slik som kadetter/offiserer, er denne satsen på 633 NOK for menn og 820 NOK for kvinner (FPVS, 2019b). I oppgaven vil det beregnes kostnader per kadett basert på et gjennomsnitt av satsene og en fordeling av kvinner og menn på henholdsvis 20% kvinner og 80% menn. Basert på dette vil en gjennomsnittlig kadett få utbetalt 675 NOK per måned og 8 102 NOK per år.

4.2.4.6 Øvrige kostnadsdrivere

Pendling

Ved ansettelse ved nytt tjenestested i Forsvaret er det mulig å kvalifisere seg til pendling. Hovedkriteriene er at man må eie/leie en bolig på over en viss størrelse, en viss distanse fra nytt tjenestested. Ved pendling vil man motta et visst antall hjemreiser i året samt gratis kvarter tilknyttet tjenestested. Har man samboer eller forsørgeransvar kan man også tilkomme kostgodtgjørelse (Forsvaret, 2022b). Grunnet pendlingens natur er det vanskelig å tallfeste en eksakt sats per pendler.

Antallet pendlere er også utfordrende å forutsi. Ved noe leting i regnskapet til SKSK fant vi noen utgifter tilknyttet pendling som tilfalt totalt 6 kadetter i 2017/2018 (FHS, 2022d, 2022c). Dette antallet hørtes initielt lite ut, men ved responsvalidering med intervjuobjekt 3 fremkom det at dette kanskje ikke var så rart (*Intervjuobjekt 3*, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022b). Grunnet usikkerheten rundt korrekt fremstilling av pendlerutgifter vil det ikke tas med videre i oppgaven. Antallet pendlere fra 2017/2018 kan også peke mot at dette ikke var en veldig stor utgift dersom det fordeles på alle kadettene ved skolen.

AMU-midler

AMU-midler er midler som skal bidra til arbeidsmiljøet på arbeidsplassen. Dette kan på mange måter ses på som ansattvilkårs motpart til velferdsmidler. Iht. teorien rundt kost/nytte-analyser er det viktig å identifisere alle motparter eller flytting av kostnader over på andre områder (DFØ, 2018). I motsetning til velferdsmidler har vi derimot hatt vanskeligheter med å tilegne AMU-midler en fast sats per person. Statens Personellhåndbok åpner for at «Statsinstitusjoner kan nytte inntil kr 526,- pr. ansatt pr. år til velferdstiltak» (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2022). Bruken av ordet inntil er derimot litt diffus. Ved spørsmål til intervjuobjekt 1 sa han følgende: «...som ansatt har man krav på noe velferdsmidler, men det er jo klart den satsen er vesentlig mindre [enn for vernepliktige]» (*Intervjuobjekt 1*, personlig kommunikasjon, 27. april 2022). Dette kan peke mot at det eksisterer bruk av velferdsmidler for ansatte.

Det har også vært vanskeligheter knyttet til å finne velferdsposter i regnskapet for gammel ordning. Det kan virke som midlene er fordelt utover forskjellige aktiviteter. Grunnet mangel på et nøyaktig grunnlag for tallfesting velger oppgaven å ikke ta med AMU-midler videre i oppgaven, men ønsker å påpeke at her vil det ligge en kostnad.

Konsekvenser

En fare ved å ikke inkludere mulige kostnadsdrivere i utregningene er at resultatene blir unøyaktige. Dette kan svekke oppgavens validitet. Det kan derimot virke som at nevnte punkter enten omfatter få individer eller omfatter relativt små summer per kadett. Det kan derfor være mulig å anta at det ikke vil ha store ringvirkninger på de endelige resultatene.

4.2.4.7 Oppsummering av kostnader – (2) Kadetter på ansattvilkår

Under følger en oversikt over kostnadene tilknyttet kadetter på ansatt-vilkår som beskrevet i denne oppgaven.

KADETT - ANSATT		ALLE KADETTER SKSK - ANSATT	
VARIABEL	VERDI	VARIABEL	VERDI
1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET		1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET	
ÅRSLØNN	kr 353 100	ÅRSLØNN	kr 81 566 100
MND. Lønn	kr 29 425	MND. Lønn	kr 6 797 175
FERIEPENGER (FP)	kr 42 372	FERIEPENGER (FP)	kr 9 787 932
FP AGA	kr 5 974	FP AGA	kr 1 380 098
AGA	kr 45 638	AGA	kr 10 542 418
PENSJON	kr 42 372	PENSJON	kr 9 787 932
AGA PENSJON	kr 5 974	AGA PENSJON	kr 1 380 098
UNIFORMSGODTGJØRELSE	kr 8 102	UNIFORMSGODTGJØRELSE	kr 1 871 654
TOTALKOSTNAD	kr 474 108	TOTALKOSTNAD	kr 109 519 059

Tabell 5 – Kostnadsdrivere for kadetter på ansattvilkår

4.2.5 Inntekter til Staten

I innledningen løftet vi spørsmålet: Hvilke av disse forvaltningsvilkårene er mest hensiktsmessige for Forsvaret, staten og samfunnet?

Vi avgrenset videre til å ta for oss staten. I oppgaven har vi ikke funnet noen påvirkning på staten ved å ha kadetter på vernepliktsvilkår. Ved ansattvilkår har vi derimot identifisert noen faktorer.

4.2.5.1 Skatt – Grunnlønn og feriepenger

Skatt er et sammensatt fagfelt og vi velger derfor å anvende en enkel fremstilling av skattekostnader. Dette kan føre til et mindre nyansert bilde av kostnader og inntekter. Det vil ikke gjennomføres delanalyser av den enkelte kadetts skattesatser. Oppgaven velger derfor å anvende et

gjennomsnittsestimat som baserer seg i grunnlønn. Oppgaven vil heller ikke ta for seg skatt som påløper ved inntekt eller formue som ikke er relatert til utbetalinger fra Forsvaret. Diverse skattefradrag vil heller ikke medregnes i oppgaven.

Følgende skattesatser vil beregnes:

- 22,0 % skatt på alminnelig inntekt (Skatteetaten, 2022a).
- Trinnskatt
 - 1, 7% på brutto inntekt mellom 190 350 NOK – 267 899 NOK
 - 4,0 % på brutto inntekt mellom 267 900 NOK – 643 799 NOK (Skatteetaten, 2022c).
- Trygdeavgift på 8 % av brutto inntekt (Skatteetaten, 2022d).

Alminnelig inntekt

Dersom en kadett med lønnstrinn 30 skulle betalt en skatteprosent på 22,0 % ville vedkommende betalt inn 71 209 NOK per år for grunnlønn. Grunnlønn er her beregnet som årslønn minus månedslønn for juni da feriepengene vil skattes selvstendig.

Feriepenger skattlegges også som alminnelig inntekt og 22,0% av utbetalte feriepengene blir 9 322 NOK.

Trinnskatt

Trinnskatt for en kadett på lønnstrinn 30 beregnes til 1 318 NOK for inntekt mellom 190 350 NOK og 267 899 NOK. Trinnskatt for inntekt mellom 267 900 NOK og 643 799 NOK beregnes til 3 408 NOK.

Trygdeavgift

Trygdeavgift beregnes til 25 894 NOK på alminnelig inntekt og 3 390 NOK på feriepengene.

4.2.5.2 AGA

Arbeidsgiveravgiften er utgifter for Forsvaret som betales til staten. Andelen som går til staten her er derfor lik kostnaden for FHS. Forsvaret betaler 57 587 NOK i AGA per kadett per år til staten.

4.2.5.3 Pensjon

Pensjon regnes også innenfor utgifter for Forsvaret som går tilbake til staten. På temaet sa intervjuobjekt 3 følgende:

“Statens pensjonskasse er det vi kaller ikke fondert. Så de pengene dere betaler inn i dag blir ikke satt av for å utbetales til dere om noen år. De pengene går ut i dag til dagens pensjonister. Så hvis man skal være veldig pirkete så kan man si at de pengene brukes fortløpende. Så kan neste generasjon jobbe for at vi skal få pensjon.”

(Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

Dette kan tyde på pensjon er midler staten kan anvende til egen fri disposisjon. Videre sa derimot intervjuobjekt tre følgende:

«Men da går du liksom inn i hvordan statens pensjonskasse er satt opp. Det tror jeg ikke vi vil. Bare helt som dere gjør, det er ikke en inntekt til staten. Det er en innbetaling til staten, men de får samtidig en forpliktelse til å utbetale pensjon rundt neste sving.»

(Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

Dette peker på at staten mottar en inntekt, men med en tilknyttet utgift. Det er derfor mulig å si at handlingsrommet til bruken av disse midlene begrenses. Oppgaven vil derfor ikke ta med pensjon i statlig inntekt.

4.2.5.4 Oppsummering av inntekter til staten

KADETT - ANSATT		ALLE KADETTER SKSK - ANSATT	
2. INNTEKTER TIL STATEN		2. INNTEKTER TIL STATEN	
SKATT		SKATT	
ALMINNELIG INNTEKT	kr 71 209	ALMINNELIG INNTEKT	kr 16 449 164
TRINNSKATT 1	kr 1 318	TRINNSKATT 1	kr 304 535
TRINNSKATT 2	kr 3 408	TRINNSKATT 2	kr 787 248
TRYGDEAVGIFT	kr 25 894	TRYGDEAVGIFT	kr 5 981 514
FERIEPENGER (FP)	kr 9 322	FERIEPENGER (FP)	kr 2 153 345
TRYGDEAVGIFT FP	kr 3 390	TRYGDEAVGIFT FP	kr 783 035
Total skatt	kr 114 540	Total skatt	kr 26 458 840
AGA		AGA	
AGA	kr 45 638	AGA	kr 10 542 418
AGA FP	kr 5 974	AGA FP	kr 1 380 098
AGA PENSJON	kr 5 974	AGA PENSJON	kr 1 380 098
Total AGA	kr 57 587	Total AGA	kr 13 302 615
TOTALINNTEKT STATEN	kr 172 128	TOTALINNTEKT STATEN	kr 39 761 455

Tabell 6 – Inntekter til staten for kadetter på ansattvilkår

4.3 Rangering av prosjekter

Den endelige kalkylen for alternativene i denne oppgaven ser slik ut for en kadett:

KADETT - ANSATT		KADETT - VERNEPLIKTIG	
VARIABEL	VERDI	VARIABEL	VERDI
1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET		1. KOSTNADSDRIVERE FOR FORSVARET	
ÅRSLØNN	kr 353 100	GODTGJØRELSE	kr 101 351
MND. Lønn	kr 29 425	FORPLEINING	kr 36 960
FERIEPENGER (FP)	kr 42 372	FORLEGNING	kr 12 702
FP AGA	kr 5 974	BEKLEDNING	kr 6 344
AGA	kr 45 638	VELFERDSMIDLER	kr 3 988
PENSJON	kr 42 372	SOSIAL STØNAD	kr 14 900
AGA PENSJON	kr 5 974	PERMISJONSREISE	kr 3 000
UNIFORMSGODTGJØRELSE	kr 8 102	TOTALKOSTNAD	kr 179 245
TOTALKOSTNAD	kr 474 108	2. INNTEKTER TIL STATEN	
2. INNTEKTER TIL STATEN		2. INNTEKTER TIL STATEN	
SKATT		X	
ALMINNELIG INNTEKT	kr 71 209		
TRINNSKATT 1	kr 1 318		
TRINNSKATT 2	kr 3 408		
TRYGDEAVGIFT	kr 25 894		
FERIEPENGER (FP)	kr 9 322		
TRYGDEAVGIFT FP	kr 3 390		
Total skatt	kr 114 540		
AGA			
AGA	kr 45 638		
AGA FP	kr 5 974		
AGA PENSJON	kr 5 974		
Total AGA	kr 57 587		
TOTALINNTEKT STATEN	kr 172 128		

Tabell 7 – Sammenligningskalkyle Ansatt/Kadett

4.3.1 Perspektiver og allokering

En del av teorien rundt kost/nytte-analyser tilsier at prosjekter beregnes ut ifra forskjellige forutsetninger. Avhengig av forutsetningene vil man kunne tolke resultatene på forskjellige måter. Dette underkapittelet vil forsøke å fremstille noen forutsetninger i våre beregninger og vise hvordan de påvirker det endelige resultatet.

4.3.1.1 Perspektiv 1 – Kostander for Forsvaret

Dette perspektivet tar kun utgangspunkt i hvilke direkte kostnader som påløper Forsvaret med bakgrunn i vilkår.

Kostnadsdifferansen mellom de to vilkårene for 1 stk kadett vises her:

DIFFERANSE 1 – KOSTNADSDIFFERANSE MELLOM VILKÅRENE (1 KADETT)	
KADETT - ANSATT	kr 474 108
KADETT - VERNEPLIKTIG	kr 179 245
DIFFERANSE	kr 294 864

Tabell 8 – Differanse 1: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene (1 kadett)

Kostnadsdifferansen mellom vilkårene for alle kadetter på SKSK vil være:

DIFFERANSE 1.1 – KOSTNADSDIFFERANSE MELLOM VILKÅRENE (SKSK)	
ALLE KADETTER SKSK - ANSATT	kr 109 519 059
ALLE KADETTER SKSK - VERNEPLIKTIG	kr 41 405 577
DIFFERANSE	kr 68 113 482

Tabell 9 – Differanse 1.1: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene (SKSK)

Et av målene med URE var ressursfrigjøring av økonomiske midler. De 199 millionene forespeilet uthentet fra harmonisert kompensasjon skulle ut av FHS og settes inn i andre deler av Forsvaret. Systemet ser grovt sett slik ut:

Staten bevilger penger til Forsvaret, samt de andre etatene i forsvarssektoren (Haug-Moberg, 2022). Forsvaret fordeler gitte midler utover i egen organisasjon, etter egen vurdering eller føringer fra Forsvarsdepartementet. Ressursfrigjøringen gjennom URE muliggjør at FSJ kan anvende midlene til andre deler av Forsvaret.

Ved å kun se på modellen over vil resultatene i oppgaven peke mot et betraktelig potensial for ressursfrigjøring ved en kompensasjonsendring fra ansattvilkår til vernepliktsvilkår. Den andre

veien vil det fremstå som en stor kostnad å endre vilkår fra dagens ordning tilbake til ansattvilkår. Ved en ekstrapolering av kostnader og en tenkt antakelse om at alle kadetter koster ca. like mye vil denne differansen, medregnet 602 kadetter på krigsskolene, være følgende:

DIFFERANSE 1.2 – KOSTNADSDIFFERANSE MELLOM VILKÅRENE (KRIGSSKOLENE)	
ALLE KADETTER GOU - ANSATT	kr 285 413 304
ALLE KADETTER GOU- VERNEPLIKTIG	kr 107 905 442
DIFFERANSE	kr 177 507 863

Tabell 10 – Differanse 1.2: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene (Krigsskolene)

Dette tilsier at Forsvaret kan frigjøre 177,5 millioner kroner per år ved ha kadetter på vernepliktsvilkår. Funnene våre tilsier derfor en noe lavere besparelse enn forespeilet i gevinstrealiseringsplanen, men her må det tas i betraktning at FHS kan ha lagt til grunn andre tall i sine beregninger (Dedichen, 2017, s. 11).

Årsaksforklaringen kan være at forutsetningene for beregninger er forskjellig i disse to prosjektene, noe *Busch, Jensen og Vanebo* hevder kan gi forskjellig resultat (2013, s. 284). Forutsetningen til denne oppgavens alternativ (2) kadetter på ansattvilkår, er at rekrutteringsgrunnlaget til skoleplass er primært fra videregående skole og førstegangstjenesten. Rekrutteringsgrunnlaget som «prosjekt ny høgskole» la til grunn på «gammel ordning» var mest sannsynlig yrkesbefal som har gått befalsskole. Yrkesbefal ville trolig hatt både høyere tjeneste- og lønnsansienitet og derfor høyere lønnstrinn, og kan dermed være en mulig årsaksforklaring på differansen mellom prosjektene.

Uavhengig av dette kan funnet tyde på en viss korrelasjon mellom Deloittes og våre utregninger. Dette kan i så måte validere resultatet. Dag Ingvar Jacobsen skriver i sin metode-bok at «Derfor sier vi ofte at når to undersøkere kommer frem til samme resultat, da kan vi anta at resultatene er til å stole på» (Jacobsen, 2005, s. 226). Med dette til grunn kan det derfor være mulig å si at kadetter på vernepliktsvilkår er en rimeligere ordning enn kadetter på ansattvilkår.

Fra Forsvarets økonomiske perspektiv vil dette også støttes. Med bakgrunn i våre tall vil Forsvaret se en ressursfrigjøring på 177,5 millioner NOK. Dette perspektivet tar derimot ikke høyde for perspektiv nummer 2. *Inntekter til staten.*

4.3.1.2 Perspektiv 2 – Inntekter til staten

Dette perspektivet tar for seg inntektene til staten som forespeilet i punkt 4.2.4 og hvorledes dette kan påvirke det endelige regnestykket.

Det er staten som står bak bevilgningene til Forsvaret, men hvor får staten inntekt fra? Statens inntekter er en sammensetning av mange forskjellige kilder, men det eksisterer som vist tidligere en rekke inntekter som kommer rett fra befolkningen og arbeidsgivere (Regjeringen, 2020).

Ser vi regnestykket for en kadett på ansattvilkår medregnet estimerte inntekter til staten, ser det slik ut:

SUM 1.5 – KOSTNAD FOR STATEN: PERSPEKTIV 2 (1 KADETT)	
KOSTNAD: KADETT - ANSATT	kr 474 108
INNTEKTER TIL STATEN: KADETT - ANSATT	kr -172 128
SUM	kr 301 981

Tabell 11 – Sum 1.5: Kostnad for staten: Perspektiv 2 (1 kadett)

Dette tar fortsatt utgangspunkt i at Forsvaret fortsatt bruker 474 108 NOK per kadett, men ser også at staten mottar en inntekt på 172 128 NOK per kadett. Det er med dette mulig å si at den reele utgiften, for staten som helhet, er på differansen av kostnaden og inntekten. Altså 301 981 NOK per kadett på ansattvilkår per år. Dette er en nedgang på ca 36% sett opp imot perspektiv nummer 1.

Denne tenkemåten fordrer derimot at man ser staten og forsvaret som én helhet. Selv om Forsvaret er en statlig organisasjon, blir ikke dette helt korrekt. En inntekt til staten betyr ikke det samme som at Forsvaret bevilges flere midler. Skal man se på ressursfrigjøring internt i Forsvaret kan man med høy sannsynlighet si at verneplikts-vilkår vil være et rimeligere alternativ enn ansatt vilkår. Fra FHS sitt perspektiv er det derfor gevinstrealisert nærmere 177,5 millioner

NOK per år ved en kompensasjonsendring slik prosjektet peker på. Dette fordrer derimot spørsmålet: Var Forsvarsdepartementet eller politikerne klar over at staten mistet inntekt som en følge av vilkårsendring?

Intervjuobjektene hadde følgende å si når det statlige perspektivet ble presentert:

«Den ja, den er flott. Det tror jeg ikke det er noen som har gjort. Det her er veldig spennende.»

(Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022).

Intervjuobjekt 2 ga følgende respons:

«Intervjuer: Du sa tidligere at dere ga bestilling til Deloitte også knuste de litt tall [Beregninger på URE]

Respondent 2: Mhm [Ja]

Intervjuer: I de bestillingene. Var det et utgangspunkt i hva kostet det FHS eller var det et utgangspunkt i hva kostet det Forsvaret å endre vilkår?

Respondent 2: Det var i utgangspunktet hva kostet det Forsvaret.

Intervjuer: Var det noe i de utregningene som: Hva kostet det samfunnet?

Respondent 2: Nei. Det var det ikke.»

(Intervjuobjekt 2, personlig kommunikasjon, 12. mai 2022)

Med bakgrunn i disse utsagnene kan det være sannsynlig å anta at dette ikke ble vurdert i prosjektarbeidet. Dette fordrer dermed spørsmålet: Er det viktig?

Responsen fra intervjuobjekt 3 kan tyde på at vedkommende mener det er viktig. Intervjuobjektet peker senere på at det er flere eksempler fra samfunnet hvor deler av et regnestykke ikke er inkludert (Intervjuobjekt 3, personlig kommunikasjon, 25. mai 2022). Dette kan også ses igjen i teori angående kost/nytte analyser.

Buch, Johnsen og Vanebo skriver angående kartlegging av effekter at «Vi må identifisere hvilke merkostnader og fordeler et prosjekt har for samfunnet» (Busch et al., 2013, s. 284). DFØ peker også på at det kan være lett å gjøre feil når «nytte- og/eller kostnadsvirkninger gir utslag på flere offentlige budsjetter...» (DFØ, 2018, s. 23). DFØ skriver videre at «Det er derfor viktig at analysen fanger opp alle de relevante virkningene, også på tvers av sektorer.» (DFØ, 2018, s. 23). Noe lignende kan vi også argumentere for at gjelder for inntekter til staten. Kostnadsbesparelsen ved en vilkårsendring kan veies opp imot inntektstap i staten.

Det er med bakgrunn i diskusjonen over mulig å argumentere for at statens inntekter er relevante når vi analyserer helheten av en vilkårsendring. Hvordan påvirker da denne delen differansen mellom vilkårene? Tabellen under viser endringene:

DIFFERANSE 2 – KOSTNADSDIFFERANSE MELLOM VILKÅRENE INKL. INNTEKTER TIL STATEN (1 KADETT)	
KOSTNAD: KADETT - ANSATT	kr 474 108
INNTEKTER TIL STATEN: KADETT - ANSATT	kr 172 128
KOSTNAD: KADETT - VERNEPLIKTIG	kr 179 245
DIFFERANSE	kr 122 736

Tabell 12 – Differanse 2: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene inkl. inntekter til staten (1 kadett)

Via tabellen ser vi at fra et helhetlig statlig perspektiv vil differansen mellom en kadett på ansattvilkår og en kadett på vernepliktsvilkår være 122 736 NOK. Regnestykket er gjort ved å ta *Kostnad: Kadett-Ansatt*, minus *Inntekter til staten: Kadett-Ansatt*, minus *Kostnad kadett – Vernepliktig*. Differansen utgjør hvor mye mer en kadett på ansattvilkår vil koste staten, sett opp imot en kadett på vernepliktsvilkår, per år.

Den samme metoden kan vi anvende ved å legge inn kadettene på:

Sjøkrigsskolen, 231 kadetter:

DIFFERANSE 2.1 – KOSTNADSDIFFERANSE MELLOM VILKÅRENE INKL. INNTEKTER TIL STATEN (SKSK)	
KOSTNAD: ALLE KADETTER SKSK - ANSATT	kr 109 519 059
INNTEKTER TIL STATEN: ALLE KADETTER SKSK - ANSATT	-kr 39 761 455
KOSTNAD: ALLE KADETTER SKSK - VERNEPLIKTIG	kr 41 405 577
DIFFERANSE	kr 28 352 027

Tabell 13 – Differanse 2.1: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene inkl. inntekter til staten (SKSK)

Og alle krigsskolene, 602 kadetter:

DIFFERANSE 2.2 – KOSTNADSDIFFERANSE MELLOM VILKÅRENE INKL. INNTEKTER TIL STATEN (KRIGSSKOLENE)	
KOSTNAD: ALLE KADETTER GOU - ANSATT	kr 285 413 304
INNTEKTER TIL STATEN: ALLE KADETTER GOU - ANSATT	-kr 103 620 762
KOSTNAD: ALLE KADETTER GOU - VERNEPLIKTIG	kr 107 905 442
DIFFERANSE	kr 73 887 100

Tabell 14 – Differanse 2.2: Kostnadsdifferanse mellom vilkårene inkl. inntekter til staten (Krigsskolene)

Via tabell 14 kan det virke som gevinstrealiseringsplanens besparingsmål er nede fra 199 millioner til 73 887 100 NOK. En differanse på litt over 100 millioner kroner.

Differansen dette perspektivet peker på vil som nevnt ikke legges merke til i budsjett eller regnskap innad i Forsvaret. Det viser også at til tross for inntekter til staten vil vernepliktsvilkår fortsatt fremstå rimeligere med nesten 74 millioner NOK ved å se staten som helhet. Med det sagt kan en tapt inntekt på 103 millioner være av interesse for staten. Det norske statsbudsjett fra 2021 var derimot på 1 242 milliarder NOK (Regjeringen, 2020). Tapet av 100 millioner kan derfor fremstå som lite. På den andre siden er dette midler som kunne blitt brukt for å skape samfunnsmessig nytte og kan dette kan tyde på at beslutningsgrunnlaget for harmonisert kompensasjon til kadetter, slik det fremsto fra Deloitte, manglet noen faktorer.

4.3.2 Avsluttende kommentarer til rangeringen

Det kan muligens eksistere flere ulike faktorer som bestrider funnene i denne analysen. For eksempel kan det fort tenkes at ved bruk av registrerte kostnader, som regnskap, kan data-en som anvendes innebære svakheter. For det første bruker Forsvaret kontantprinsippet i sitt periodiserte årsregnskap som kan føre til et for lite nyansert regnskap fra SKSK, spesielt i år med store investeringskostnader (Forsvaret, 2021a, s. 24). For det andre kan feilposterings bidra til

at data-kvaliteten ikke synliggjør de faktiske kostnadene siden man har ført kostnaden på feil kontoplan eller at man misforstår hvilken kontoplan enkelte kostnader skal føres på.

På den andre siden er bruken av regnskapet til SKSK i oppgaven i større grad blitt brukt for å skaffe seg info og innsikt i kostnadene enn det er anvendt i selve kostnadsgrunnlaget, og har dermed neppe forringet kostnadsgrunnlaget i oppgaven. Samtidig er det hensyntatt i kostnadsgrunnlaget for kostnader som bærer preg av unntaksår, som for eksempel permisjonsreise under covid, hvor det er brukt enten normalsats eller budsjettsats. Når det gjelder bruken av budsjett-satser og normalsatsene i kostnadsgrunnlaget har oppgaven lagt ned mye tid og arbeid for å sikre at dette er reelle kostnader.

En annen faktor omhandler forutsetninger i analysen. I løpet av oppgaven er det foretatt mange valg knyttet opp til hvilke tall som brukes og ikke. Disse valgene er forsøkt forankret via trianguleringen mellom forskjellige typer validering, den hermeneutiske metoden og logikk. Oppgaven har derimot, mest sannsynlig, ikke lagt til grunn samme forutsetninger som beregningene i gevinstrealiseringsplanen. Dette sammenligningsgrunnlaget kan derfor ha potensiale for å være noe unøyaktig. Dette poenget trekkes også frem i *Økonomistyring i det offentlige* hvor det skrives at «Valg av forutsetninger har stor betydning for resultatet av analysene» (Busch et al., 2013). Oppgaven har ikke fått tilgang til tallgrunnlaget for gevinstrealiseringsplanen, men dette kunne vært interessant for analysen.

En annen faktor omhandler nytte-perspektivet. I en kost/nytte-analyse er begge perspektivene sentrale (Busch et al., 2013). I denne oppgaven har vi primært sett på kostnader/inntekter. Det vil argumenteres for at metodikken i kost/nytte-analysen er anvendbar i denne analysen. URE var derimot en reform i offentlig sektor og kostnadene må veies opp imot samfunnsmessig nytte for å gi et nøyaktig bilde av utfallet (DFØ, 2018). Analysen gir fortsatt svar iht. avgrensingene i oppgaven, men for å oppnå en reel vurdering av kost/nytte-forholdet knyttet til de forskjellige vilkårene vil det muligens være behov for en analyse av de kvalitative effektene. Intervjuobjekt to påpekte blant annet på en endring i kvalitet når han sa:

«Mantraet fra politisk nivå og delvis også fra ledende nivå i Forsvaret var at dette skulle bli billigere og bedre. Jeg var en sterk motstander av det budskapet, jeg sa at dette blir billigere og det blir noe annet. Det blir ikke en billigere versjon av den samme utdanningen, nei det blir en annen utdanning» (*Intervjuobjekt 2, personlig kommunikasjon, 12. mai 2022*)

Effektene av dette «annet» må således veies opp imot midlene som frigjøres som følge av en vilkårsendring. Dermed kan man begynne å sammenligne kostnadene med eventuell tapt eller

vunnet kvalitet, både i offisersmassen, FHS og i de delene av Forsvaret som mottar mer midler som følge av URE.

5 Konklusjon

Oppgaven har funnet følgende kostnadsdrivere for kadetter på vernepliktsvilkår: Godtgjørelse (1G), forpleining, forlegning, bekledning, velferdsmidler, sosial stønad og permisjonsreiser. Det er også identifisert noen kostnadsdrivere som har vært utfordrende å kvantifisere. Herunder vil det trolig ligge en kostnad på helsetilbud. Analysen har også avdekket en potensiell økning i kostnadsriveren sosial stønad i årene som kommer. Det er ikke identifisert noen inntekter knyttet til forvaltning av kadetter på vernepliktsvilkår.

Følgende kostnadsdrivere er identifisert for kadetter på ansattvilkår: Lønn (Inkl. feriepenger), arbeidsgiveravgift (lønn, feriepenger og pensjon), pensjon og uniformsgodtgjørelse. Herunder vil det også kunne tilegnes flere kostnader som ikke er kvantifisert, slik som AMU-midler og pendlerrettigheter. Det vil mest sannsynlig påløpe en kostnad på bakgrunn av AMU-midler, men den lovfestede satsen er lav. Det spesifikke kravet om å sette av penger til AMU-midler er ikke identifisert og det kan derfor virke som at skolene selv regulerer hvor mye de bruker på dette, uavhengig av vilkår. Pendlerrettigheter fremstår også som en kostnad som påløper få individer og derfor gir lite utslag ved fordeling på alle kadettene. Den kan derimot påvirkes av en potensiell økning av studenter på Årsstudium.

For kadetter på ansattvilkår er følgende inntekter identifisert: Skatt (alminnelig inntekt, trinnskatt 1, trinnskatt 2 og trygdeavgift) og arbeidsgiveravgift (lønn, feriepenger og pensjon).

Videre peker funnene i denne oppgaven mot at en sammenligning av direkte kostnader og inntekter knyttet til forvaltning av kadetter ved Sjøkrigsskolen burde tydes via to perspektiver. Det første perspektivet tar for seg kostnadene for Forsvaret og forespeiler en differanse på 294 864 NOK per kadett, hvor vernepliktsvilkår er det rimeligste alternativet. Totalt for Sjøkrigsskolen fremstår differansen som 68 113 482 NOK. Dette vil være besparelsen som, etter våre beregninger, Forsvaret sitter igjen med som en konsekvens av å **ikke** endre vilkår for kadetter ved Sjøkrigsskolen.

Perspektiv nummer to tar for seg inntekter til staten. Differansen mellom vilkårene er her nede i 122 736 NOK per kadett hvor vernepliktsvilkår fortsatt er det rimeligste alternativet. Totalt for Sjøkrigsskolen er tallet 28 352 027 NOK. Dette perspektivet forsøker å se staten og det offentlige som en helhet. Det forsøker også å ivareta deler av samfunnsaspektet i en kost/nytte-analyse. Det er viktig å ha tydelig for seg at ved dette perspektivet bruker fortsatt Forsvaret like mye penger som i perspektiv nummer en. Forskjellen er at noen av midlene går tilbake til staten.

Det kan også virke som at dette perspektivet ikke ble vurdert under beregningene tilknyttet URE.

Dersom vi ser tallene våre i lys av innsparingskravet på 199 millioner for harmonisert kompensasjon til kadettene, fremkommer følgende funn: Oppgavens tall tilsier en gevinstrealisering tilknyttet harmonisert kompensasjon til kadetter i 2021 på 177,5 millioner NOK. Vi må derimot ta høyde for at vår analyse og analysen fremstilt i gevinstrealiseringsplanen, er gjort med forskjellige forutsetninger og at de derfor er utfordrende å sammenligne.

Medregner vi derimot perspektiv nummer to, og derfor at staten taper inntekt, oppnår Forsvaret fortsatt en gevinstrealisering på 177,5 millioner NOK. Staten mister derimot en inntekt på 103 620 762 NOK. Det er derfor mulig å argumentere for at staten som helhet bare gevinstrealiserer for 73 887 100 NOK per år innenfor innsparingsområdet harmonisert kompensasjon til kadetter, og ikke 199 millioner NOK som forespeilet i UREs gevinstrealiseringsplan.

6 Forslag til videre forskning:

6.1 Kvalitet i utdanningen.

Det var sagt fra politikerne at innsparingen gjennom URE ikke skulle gå på bekostningen av utdanningskvalitet. Derfor foreslår vi å gjennomføre en samfunnsøkonomisk analyse opp mot de kvalitative forhold som er vunnet eller tapt i innføringen av URE, iht. kost/nytte metodikken i denne oppgaven eller DFØ sin veileder for samfunnsøkonomisk analyse. Dette for å se om vunnet eller tapt utdanningskvalitet kan rettferdiggjøre summen som er ressursfrigjort.

6.2 Innsparingsområdene

Det var tre områder URE skulle gjøre besparelser på: 1) kortere utdanningslengde, 2) kompensasjonsordningen for kadetter og 3) kutt i årsverk. Denne oppgaven tok for seg kompensasjonsordning og vilkår for kadettene, og vi foreslår å gjennomføre en etterkalkyle av de andre innsparingsområdene. Det er stemmer i Forsvaret som hevder at det ikke er ressursfrigjort i så stor grad som forespeilet i gevinstrealiseringsplanen, men at kostnadene heller er flyttet mellom DIF-ene.

Sluttnoter

Alle tabeller i denne oppgaven, med unntak av tabell 3, er utviklet av forfatterne og er således ikke kildehenvist. Det samme gjelder figur 4 og figur 5.

Alle utregninger, og øvrige nevnte figurer og tabeller, er gjort/utarbeidet via et Excel-dokument. Dette legges ikke ved oppgaven, men kan gis tilgang til ved å kontakte forfatterne.

Referanseliste

- Lov om folketrygd*, (2017) (testimony of Arbeids. og inkluderingdepartementet).
- BFO. (2021). *BFO Lønnstabell/lønnsfolder 1. Mai 2021*. BFO. <https://ad-min.bfo.no/api/nullsju/file/getbyto-ken/QF7DHhSqmWSp4tMybQwhJnDce3IyEF56EiFES5UrHvcUfta5Xp>
- BFO. (2022). *Mangelfulle utdanningskontrakter og utfordrende vilkår for kadetter ved Forsvarets Høgskole*. BFO.
- Busch, T., Johnsen, E., & Vanebo, J. O. (2013). *Økonomistyring i det offentlige* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Dedichen, L. (2017). *Gevinstrealiseringplan*. Forsvarets Høgskole. <file:///C:/Users/nvalvik/Downloads/Gevinstrealisering-FHS-2017003061-82.pdf>
- DFØ. (2018). *Veileder-i-samfunnsokonomiske-analyser.pdf*. <https://dfo.no/sites/default/files/fagomr%C3%A5der/Utreddinger/Veileder-i-samfunnsokonomiske-analyser.pdf>
- Dørlør, J. S. (2021). *Minimumssatser for budsjettering av velferdsmidler 2021*. FPVS.
- FD. (2013). *Meld. St. 14 (2012-2013)*. Forsvarsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/16eb33bcb4b847509f9f7b28f7cfbfa/no/pdfs/stm201220130014000ddd-pdfs.pdf>
- FD. (2016). *Prop. 151 S Kampkraft og bærekraft*. Forsvarsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/a712fb233b2542af8df07e2628b3386d/no/pdfs/prp201520160151000ddd-pdfs.pdf>
- FD. (2017a). *Prosjektmandat for utdanningsreformen*. Forsvarsdepartementet.

- FD. (2017b). *Iverksettelsesbrev til forsvarssektoren for langtidsperioden 2017-2020*. Forsvarsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/rapporter-og-regelverk/2016-12-20-u-ivb-ltp-2017-2020-v2.0.pdf>
- FFI. (2022). *Forsvarsanalysen 2022*. FFI.
- FHS. (2022a). *2021 SKSK Regnskapsrapporter* [Regnskap].
- FHS. (2022b). *FHS T1 og messeuniform-sats*. FHS.
- FHS. (2022c). *Sjøkrigsskolen Regnskapsrapporter 2017*.
- FHS. (2022d). *Sjøkrigsskolen Regnskapsrapporter 2018*.
- FHS, C. (2022e). *Læringsmiljø-2020-2022*.
- FHS-styret. (2021). *FHS Årsrapport 2020*. https://www.forsvaret.no/om-forsvaret/organisasjon/FHS/avdelinger-forsvarets-hogskole/Styrets%20%C3%A5rsrapport%20FHS%202020.pdf/_/attachment/inline/aed67e5a-5158-496a-9b0f-0befbc996f79:69c3644c3cce72d9a1e6fc982ad792851e3d9f61/FHS%20A%CC%8ARSRAPPORT%202020.pdf
- Forsvaret. (2021a). *Forsvarets årsrapport 2020*. https://www.forsvaret.no/aktuelt-og-presse/publikasjoner/forsvarets-arsrapport/Forsvarets%20%C3%85rsrapport%202020.pdf/_/attachment/inline/eecff3b1-d61d-4edb-9395-e1dcb8938bb3:429ee7d627f628b49cd327723da087fafd915e65/Forsvarets%20%C3%85rsrapport%202020.pdf
- Forsvaret. (2021b, januar 26). *Ny løsning for dine refunderbare utgifter*. Forsvaret. <https://www.forsvaret.no/soldater-og-ansatte/ansatt/ny-losning-for-dine-refunderbare-utgifter>

Forsvaret. (2022a, februar 1). *Lønn og skatt*. Forsvaret. <https://www.forsvaret.no/soldater-og-ansatte/ansatt/lonn>

Forsvaret. (2022b, mai 9). *Pendlerstatus*. Forsvaret. <https://www.forsvaret.no/soldater-og-ansatte/ansatt/pendling/pendlerstatus>

Forsvarsbygg. (2022). *Leiepris forlegning briggen*. Forsvarsbygg.

Forsvarsdepartementet. (2022, mars 31). *Kadettene rettigheter skal bli klarere* [Taleartikkel]. Regjeringen.no; regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/svarkadetter/id2906473/>

FPVS. (2014). *Reglement om sosialfaglig arbeid i Forsvaret (TfF 578)*. 53.

FPVS. (2019a). *Tjenestereglementet for Velferdstjenesten i Forsvaret Gr.57*. Forsvarets personell og vernepliktssenter.

FPVS. (2019b). *Iverksettningsskriv—Uniformsgodtgjørelse—Redusert uniformsplikt*. FPVS.

FPVS. (2021). *Satser for 2021*. FPVS.

FSAN. (2009). *Bestemmelse for militær helsetjeneste og legebedømmelse (FSAN P6)*. Sjef FSAN. <https://docplayer.me/47887214-Bestemmelse-for-militaer-helsetjeneste-og-legebedommelse-fsan-p6.html>

FSJ. (2015). *Et Forsvar i endring*. Forsvarssjefen. <https://www.forsvaret.no/forskning/forskning-utvikling-ved-forsvarets-hogskole/institutt-for-forsvarsstudier/forskningsressurser#forskressurs>

FST. (2004). *Direktiv om permisjon for befal og mannskaper under førstegangstjenesten og repetisjonstjeneste*. Forsvaret. <https://regelverk.forsvaret.no/fileresult?attachmen-tId=34916>

FST. (2017). *Utdanningsreformen—FSJ Gjennomføringsplan*. Forsvarssjefen.

- FST. (2018a). *Bestemmelse om seleksjon, opptak og forvaltning av personell under utdanning*. Sjef HR-avdelingen i Forsvarsstaben. <https://regelverk.forsvaret.no/fileresult?attachmentId=16800086>
- FST. (2018b). *Bestemmelser om utskrivning og verneplikt (BUV) Del 5—Forvaltning av mannskaper under førstegangstjeneste*. FST. <https://regelverk.forsvaret.no/fileresult?attachmentId=20027505>
- FST. (2020a). *Fredsregulativ del I vedlegg 1*. HR-direktør/J1 i Forsvarsstaben. <https://regelverk.forsvaret.no/fileresult?attachmentId=20549532>
- FST. (2020b). *Fredsregulativet*. 24.
- FUNIF. (2018). *Prisliste FUNIF Sjøforsvaret*. FUNIF.
- Grytten, J., Irene, S., & Dorthe, H. (2014). *Tannhelsetjenestetilbudet blant voksenbefolkningen i Norge*. 8.
- Haug-Moberg, T. (2022). *Tildelingsbrev for Forsvaret 2022*. 36.
- Henriksen, M. (2017a). *Forslag nye personellkategorier. Forsvarets utdanningsreform: Prosjekt ny høgskole*. Prosjekt ny høgskole.
- Henriksen, M. (2017b). *Beslutningsnotat SGM VII*.
- Henriksen, M. (2017c, oktober 9). *Sluttbrief utdanningsreformen*.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg.). Høyskoleforl.
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2020). *Hovedtariffavtalen i staten 16. September 2020 – 30. April 2022 for LO Stat, Unio og YS Stat*. LO Stat. Unio, YS Stat. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hta-2018-2020/id696502/>

- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2022, april 7). *Statens personalhåndbok 2022—10 Administrative bestemmelser og kgl.res. - Lovdata*. https://lovdata.no/dokument/SPH/sph-2022/KAPITTEL_10#KAPITTEL_10
- McKinsey&Company. (2015). *Modernisering og effektivisering av stabs-, støtte- og forvaltningsfunksjoner i forsvarssektoren*. <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/fd/dokumenter/rapporter-og-regelverk/150317modernisering-og-effektivisering-av-forsvarssektoren.pdf>
- NAV. (2020, mai 1). *Grunnbeløpet i folketrygden*. [nav.no. https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kontakt-nav/utbetalinger/grunnbelopet-i-folketrygden](https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kontakt-nav/utbetalinger/grunnbelopet-i-folketrygden)
- NTB. (2021, april 20). *3700 søkere kjemper om 240 plasser ved Forsvarets høgskole*. Forsvarets Forum. <https://forsvaretsforum.no/forsvarets-hogskole-utdanning/3700-sokere-kjemper-om-240-plasser-ved-forsvarets-hogskole/195077>
- Per Kristian, J., & Monica, V. (2010). *Makroøkonomiske trender—Forsvarsøkonomisk utvikling i et historisk og internasjonalt perspektiv*. <https://publications.ffi.no/nb/item/asset/dspace:3634/10-00391.pdf>
- Ree, K. L. (2022, mars 28). *Kadetter—Mellom barken og veden når det kommer til rettigheter og plikter*. <https://forsvaretsforum.no/forsvarets-hogskole-meninger/kadetter-mellom-barken-og-veden-nar-det-kommer-til-rettigheter-og-plikter/255629>
- Regjeringen. (2020, oktober 7). *Statsbudsjettet 2021: Statens inntekter og utgifter*. [regjeringen.no. https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2021/statsbudsjettet-2021-statens-inntekter-og-utgifter/id2768898/](https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2021/statsbudsjettet-2021-statens-inntekter-og-utgifter/id2768898/)
- Skatteetaten. (2022a, mai 16). *Alminnelig inntekt*. Skatteetaten. <https://www.skatteetaten.no/satser/alminnelig-inntekt/>

Skatteetaten. (2022b, mai 16). *Arbeidsgiveravgift*. Skatteetaten. <https://www.skatteetaten.no/satser/arbeidsgiveravgift/>

Skatteetaten. (2022c, mai 16). *Trinnskatt*. Skatteetaten. <https://www.skatteetaten.no/satser/trinnskatt/>

Skatteetaten. (2022d, mai 16). *Trygdeavgift*. Skatteetaten. <https://www.skatteetaten.no/satser/trygdeavgift/>

SSB. (2022). *Lønn*. SSB. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/lonn-og-arbeidskraftkostnader/statistikk/lonn>

Sættem, O. (2019). *Modeller og prinsipper i finansregnskapet—Analyse med innsikt* (3. utg.). Los Forlag.

Utenriks- og forsvarskomiteen. (2020, november 25). *Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Evne til forsvar – vilje til beredskap. Langtidsplan for forsvarssektoren* [Inns]. Stortinget; utenriks- og forsvarskomiteen. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2020-2021/inns-202021-087s/?all=true>

Respondenter

Intervjuobjekt 1 (2022, april 27). [Personlig kommunikasjon]. (J. R. Egner & N. A. Valvik, intervjuere).

Intervjuobjekt 2 (2022, mai 12). [Personlig kommunikasjon]. (J. R. Egner & N. A. Valvik, intervjuere).

Intervjuobjekt 3 (2022, mai 25). [Personlig kommunikasjon]. (J. R. Egner & N. A. Valvik, intervjuere).

Vedlegg

Vedlegg 1 – Samtykkeskjema

Vedlegg 2 – Intervjuguide

Vedlegg 1 - Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet:

Militær student: en komparativ studie av studentvilkår ved Forsvaret Høgskole

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjektet «Militær student: en komparativ studie av studentvilkår ved Forsvarets Høgskole», hvor formålet er å sammenligne to ulike studentvilkår ved Forsvarets Høgskole (FHS). I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med undersøkelsen er i hovedsak å sammenligne kostnader tilknyttet det å ha militære studenter på ansatt-vilkår enn på verneplikt-vilkår ved FHS. Dybdeintervju og elektronisk spørreskjema har til hensikt å gi ulike perspektiver på vilkårs-forvaltningen av militære studenter, en mulig vilkårsendring, tolkning av reglement opp mot vilkår og legitimere vilkårs-estimer/tolkninger gjort i oppgaven. Denne oppgaven er en bachelor-oppgave med Sjøkrigsskolen ved linjen «Militær ledelse og logistikk».

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Prosjektleder for dette forskningsprosjektet er Lasse Elvemo. Sjøkrigsskolen i Bergen ved Forsvarets Høgskole er ansvarlig for prosjektet og eier dataen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får forespørsel om å delta for å gi dine perspektiv på temaene med bakgrunn i ditt ansettelsesforhold ved Forsvaret Høgskole/Forsvaret, som ansatt i en arbeidstakerorganisasjon (ATO) eller som kadett ved Forsvarets Høgskole. Av dybdeintervju er det 3-5 informanter ved Sjøkrigsskolen/Forsvaret og 1-2 informanter fra ATO som får henvendelse om å delta.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du svarer på et dybdeintervju eller elektronisk spørreskjema. Det vil ta 30-60 minutter for dybdeintervju eller 10-20 minutter for spørreskjema.

Intervjuguiden for dybdeintervju er semistrukturert og inneholder spørsmål om blant annet verneplikt-vilkår, ansatt-vilkår, perspektiver på en mulig vilkårsendring og tolkning av vilkårs-reglement.

For dybdeintervju samler vi inn data ved hjelp av lydopptak, transkriberer dette, for så å lagre dataen elektronisk. Gjennomførelse og innsamling av spørreskjema skjer elektronisk og lagring av dataen gjøres elektronisk.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Det vil ikke påvirke ditt forhold til Sjøkrigsskolen, til ansatte ved Sjøkrigsskolen eller til din arbeidsgiver.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Dette skjemaet er et personlig dokument som vil bli behandlet som konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Informasjonen om deg vil kun være tilgjengelig for Forsvaret Høgskole, Sjøkrigsskolen i Bergen, Lasse Elvemo, Tor Inge Vikane, Jakob Raaum Egner og Nikolai André Valvik.

Dataen vil bli lagret elektronisk på egen datamaskinen til gjennomføringsansvarlig for prosjektet – Jakob Egner og Nikolai Valvik. Dette gjøres på en Ugradert FIS-Basis maskin i Forsvaret hvor det kreves en to-trinns verifisering for pålogging fra konto-eier, og er samtidig beskyttet i større grad fra datalekkasje til andre elektroniske parter.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i juni 2022

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Sjøkrigsskolen i Bergen ved Forsvarets Høgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med Lasse Elvemo ved Sjøkrigsskolen på telefonnummer 982 15 096 eller Tor Inge Vikane på telefonnummer 926 59 184. Du kan evt. sende en e-post til lelvemo@mil.no eller tor.vikane@gmail.com. Har du spørsmål angående personvern, ta kontakt med Forsvaret høgskole på forsvarets.personvernombud@mil.no.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen,

Tor Inge Vikane
(Offiser (p) Veileder)

Nikolai André Valvik
Kadett

Jakob Egner
Kadett

Lasse Elvemo
(Sjef logistikk-seksjon Sjøkrigsskolen/prosjektansvarlig)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «militær student: en sammenligning av studentvilkår ved Forsvarets Høgskole», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i *dybdeintervju*
- å delta i *spørreundersøkelse*
- at mitt arbeidsforhold under omstillingsarbeidet med utdanningsreformen presenteres i oppgaven.
- At mitt navn brukes i presentasjonen av intervjuobjekter i oppgaven, og ved eventuelle sitater.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2 - Intervjuguide

Intervjuguide til prosjektet:

Militær student: en komparativ studie av studentvilkår ved Forsvarets Høgskole

Denne guiden tar for seg hovedlinjene i intervjuene som gjennomføres. Den fungerer som en generell mal og skal sikre at problemstillingen blir diskutert. Intervju gjennomføres som et dybdeintervju og vil basere seg i de videre nevnte punktene.

Introduksjon

- Høflighetsfraser.
 - Introduksjon av oss.
- Forklare hva intervjuet skal brukes til.
 - Oppgaven skal være en sammenligning av kostnader knyttet til studentvilkår ved FHS. Oppgaven vil være en komparativ analyse av kostnadene knyttet til tilsetningsforholdet til kadetter før og etter URE. Oppgavens hensikt er å gi innsikt i de økonomiske konsekvensene av en endring i vilkår knyttet opp imot den enkelte kadett. Dette kan dermed brukes for å estimere kostnader tilknyttet nåværende utdanningsordning.
 - Studentvilkår for verneplikts-kategori defineres av Fredsregulativet med mer. Studentvilkår for ansatt-kategori defineres av arbeidsavtaler og lover for ansettelse i Forsvaret.
 - Oppgaven fokuserer på hvor mye "kadetten" koster mtp. vilkår og vil se bort ifra organisasjonen som en helhet. Slik som kjøkken, bibliotek, øvelser, bøker, ansattes kostnader, EBA, vedlikehold, med mer.
- Ønsker respondenten å være anonym?
 - Hvilket arbeidsforhold/stilling hadde du under omstillingsarbeidet, og hvilken stilling har du nå?
 - Hvilken erfaring har du innenfor temaet?
 - Hvilken utdanning har du innenfor teamet?
 - Har du svart på samtykkeskjema?
- Har respondenten noen spørsmål før vi setter i gang med hoveddelen av intervjuet?

Hoveddel

Respondentspesifikke spørsmål

Hovedlinjer:

- Kostnadsdrivere for kadettvilkår (Ansatt/Vernepliktig)
 - Perspektiver på disse vilkårene og kostnadene knyttet til de
 - Sitter respondenten på tallgrunnlag for eventuelle påstander?
- Utdanningsreformen
 - Respondentens rolle under URE
 - Respondentens tanker om URE
 - Respondentens perspektiver på harmonisert kompensasjon til kadettene
 - Respondentens perspektiver på gevinstrealisering

- Fremleggelse av teori (Kost/nytte-analyse)
 - Har respondenten noen perspektiver rundt dette knyttet opp til tidligere kommentarer
- Respondentvalidering
 - Fremvise foreløpige arbeid
 - Hvorfor/hvorfor ikke korrigere?

Oppsummering

- Ønsker du å legge til noe?
- Er det noen spørsmål som kunne vært stilt?
- Er det noe som er uklart?